

בלבבי משכן אבנה

חג שמח

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

הוא צריך לדעת מה זה ענין. ישנו סיפור, אולי היה ואולי לא היה, אבל הנקודה היא בודאי נכונה, על אותו עשיר שרצה לתת צדקה לעניים. אבל לפני שעשה כן, החליט לחיות מספר שבועות עם קבוצה של עניים, כדי לדעת בחיצוניות מה הם צרכי הענין, וכדי לחוש בפנימיות כיצד זה מרגיש להיות ענין.

לדעת את כח המקבל כדי ללמוד לתת

א"כ האתרוג בנפש האדם הוא הכח המקבל שבנפש. וכדי שהאדם ילמד מה פירוש לקבל שלא לצורך עצמו, אלא כדי ללמוד כיצד לתת, הוא חייב בראשית לדעת מה זה לקבל. הוא חייב לזהות את נקודת המקבל בנפש שבתוכו, את נקודת כח האתרוג שבנפשו. ידועים דברי רבותינו (זח"ג פנחס רנ"ו א', ויק"ר ל' י"ד), שארבעת המינים הם כנגד ארבעה איברים שבאדם. הלולב כנגד השדרה, ההדס כנגד העינים, הערבה כנגד השפתים, והאתרוג כנגד הלב. יש לזה עוד סוג של נוסחה בדברי חז"ל שגם הלולב כנגד הלב (עי' רבינו בחיי אמור כ"ג מ' שלולב הוא לב של התמר, ועי' זח"א רס"ז ב' שלולב אותיות לו-לב, ועי' סוכה מ"ה ב' תמר אין לו אלא לב אחד), והאתרוג כנגד הרהורי הלב. עכ"פ עומק הדבר שהאתרוג הוא כנגד הלב, הוא אותו כח בנפש שהאדם מרגיש מהי מציאות של מקבל. ואין לטעות שהכוונה ללב בבחינת עבודת הלב באהבה ויראה, שזו הבחנה אחרת של לב שאינה באתרוג. אלא הגדרת הלב שבאתרוג הוא שיש בלב האדם כח להבין מה זה מקבל. ולכן אשה מכרת באורחים יותר מן האיש (ברכות י' ב'), דמפני שהיא עצמה כח של מקבל[1], כח המקבל אצלה יותר מבורר, לכן היא מרגישה באורחים שהם במצב של מקבלים. והנה במצבו הרגיל, האדם משתמש בכח המקבל שבתוכו לצרכי עצמו, וזה כמובן קלקול ורוע ושורש השבירה שבבריאה. ומאידך האדם

אתרוג כנגד כח המקבל שבנפש

במאמר הקודם הזכרנו את דברי חז"ל (משנה ביכורים פ"ב מ"ו, ומובא גם בגמרא סוכה ל"ט ב'), שאתרוג שוה לאילן בשלשה דברים ושוה לירק בדבר אחד. נתבונן בסוגיה של שלשה דברים כנגד דבר אחד. הנה בארבעת המינים לדעת ר' ישמעאל במשנה (סוכה ל"ד ב') ישנם ג' הדסים, ב' ערבות, לולב אחד ואתרוג אחד. ולדעת ר' עקיבא בגמרא לוקחים אחד מכל מין, והלכה כר' ישמעאל. והנה האתרוג, למרות שהוא יחיד, יש בו הבחנה של ג', דהיינו ג' מיני הקליפות (ט"ז תרמ"ח סק"ו, ועי' שם בבאר היטב סק"ז). והנה כבר הזכרנו במאמר הקודם את דברי הרמב"ן (אמור כ"ג מ' ד"ה פרי עץ הדר), ששורש המילה אתרוג היא חמדה בלשון הארמית. בעומק, ענין האתרוג הוא הנוקבא של היסוד (עי' שער הכוונות דרוש ה' לסוכות, עי' בני יששכר מאמרי חודש תשרי, מאמר י"א). ופירוש הדבר הוא שהאתרוג הוא כח המקבל שבנפש. זהו ענין החמדה, היא אותה נקודה של הרצון לקבל תענוג שבנפש האדם. ביתר ביאור, המקבל גופא מתחלק לשנים. ישנו מקבל החיצון לאדם שיוכל לתת לו, וישנו מקבל פנימי בתוכו שיוכל לתת לו. האשה היא המקבל החיצון. לכן מי שאינו נושא אשה אינו נקרא אדם (יבמות ס"ג א') ונקרא פלגא דגופא (של"ה שער האותיות אות ש' ערך שתיקה י"ח). ולאשה עצמה המקבל החיצון שלה הם ילדיה שהיא מעניקה להם. וכל מי שאין לו ילדים חשוב כמת (נדרים ס"ד ב'). ולכן צריך כל אדם שיהיה לו מקבל חיצוני שיוכל לתת לו. אבל ישנה גם נקודת מקבל פנימי בנפש, הכח שאדם רוצה לספק את הרצונות שבקרבו. לשם מה הוא נועד? בחיצוניות, חדא כדי שיוכל לחיות, כי מי שלא רוצה לאכול ולישון וכד' ימות. והוא גם ניסיון לאדם, שהוא נוטה לראות רק את צרכי עצמו. אבל בפנימיות, כח המקבל שבנפש נועד בכדי שהאדם יוכל ללמוד לתת. אבל כדי לתת צריך לדעת מה זה מקבל. בכדי שהעשיר יתן לעני

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

הפנימית שבתוכו, מהבורא עולם השוכן בתוך ליבו של כל אחד ואחד (פירוש האלשיך על הפסוק ושכנתי בתוכם, תרומה כ"ה ז'). קבלה אמיתית היא קבלה שהאדם מקבל מתוך תוכו. כמשל לאדם הנמצא בנקודת שרש המעין, שהוא יונק מהמקור עצמו. כאשר האדם אינו זוכה, אזי יניקתו היא מבחוץ. אבל כאשר הוא זוכה, אזי יניקתו היא מפנימיותו, ממהות עצמו. כאשר אדם לומד את המקבל שבתוכו, אין הפירוש שהוא נוכח לדעת שהוא אוהב דבר פלוני ומשתוקק לדבר אלמוני, ולפי זה הוא יתן למקבל החיצוני לו. דהרי יכול להיות שהמקבל הפרטי שלו אוהב דבר אחד והמקבל החיצוני אוהב דבר אחר, א"כ מה תועלת ישנה בלימוד כזה. אלא ללמוד את המקבל שבתוכו, פירושו להתחבר לנקודה הנקראת חיים. כח הקבלה הפרטית שבנפש, מיקומה הוא בנקודת החיים הפרטיים של הנותן עצמו. אין זו קבלה של דבר שמחוצה לו, דא"כ, אזי פירוש הדבר שהוא לא זיהה את כח המקבל שבתוכו, אלא רק גלדים חיצוניים ותו לא. כח המקבל הפרטי שבתוך נפש האדם, צריך לקבל את שפע החיים שנגלה בתוכו, הגנוזה לאורך הקומה כולה של האדם, ושם מקור התענוג.

הלולב משפיע חיות לאתרוג

החיות הנמצאת בתוך האדם, היא הכח של הלולב, הכח הלוקח את החיות מראש הקומה עד אחרית הקומה, כמו שדרת האדם, דכפי שהזכרנו, הלולב בדברי חז"ל הוא כנגד השדרה. ובשדרה כידוע ח"י חוליות (ברכות כ"ח ב'), ח"י חוליות מחמת שהשדרה היא המעבירה את החיות. א"כ הלולב הוא כח החיות, והאתרוג הוא כח מקבל החיות, והשפעת החיות מהלולב לאתרוג הוא ע"י הצמדתן זה לזה. ולכן הברכה היא על נטילת לולב, על שם הלולב, כי הוא מקור השפעת החיות, ולא על שם האתרוג. א"כ נקודת המקבל באדם מקומה בחיות הפנימית שבו. דומיא דהדם, דכל זמן שלא פירש לחוץ והוא עדיין בפיו, יכול לבולעו, אבל משפירש לחוץ נאסר באכילה (כריתות כ"א ב'). על דרך זה, כל זמן שהקבלה היא בתוך האדם, זו טהרה, אבל כאשר כח התאוה מתאוה למילוי מבחוץ, זו כבר טומאה. הקבלה האמתית בנפש היא כאשר האדם זוכה להיות מחובר לחי החיים לבורא ית' ומשם הוא יונק את מקור חיותו, וזה כח הקבלה שיש לו בנפש. ואז הוא

יכול להשתמש בכח המקבל שבנפשו כדי ללמוד כיצד לתת על ידי שיבין מהו מקבל. א"כ אלו הם שלשה חלקים הנמצאים בנפש האדם. האחד שהאדם צריך לדעת מהו הכח המקבל שבתוכו, השני שהוא צריך לזהות מהו כח המקבל החיצוני לו, והשלישי הוא לתת לו. כלומר, ראשית הוא צריך להבין את כח המקבל שבתוכו. לאחר שהבין את כח המקבל שבתוכו, הוא יכול להבין את כח המקבל שחוצה לו. ולאחר שהוא הבין את כח המקבל שחוצה לו, אז הוא יכול באמת לתת. ואז הנתינה יכולה להיות נתינת אמת, נתינה הנובעת מהתפישה הנכונה והעמוקה שבתוכו.

אנא נפשי כתבית יהבית

איתא בגמרא בתענית (ה' ב') "אדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא, ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו. אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו. וכשביקש לילך אמר, אילן אילן במה אברכך, אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין, הרי פירותיך מתוקין, שיהא צילך נאה, הרי צילך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתך, הרי אמת המים עוברת תחתך, אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך". ישנה כאן ברכה שהנותן יתן את נפשו למקבל. שכל מה שיצא ממנו, יהא מנפשו. נוטריקון של אנכ"י הוא "אנא נפשי כתבית יהבית" (יל"ש שמות פ"כ רמז רפ"ו). המקבל היסודי שישנו בבריאה היא רחל אמנו שהיא עיקרו של בית (זח"א ויצא קנ"ד א', במד"ר י"ד ז', רש"י ויצא ל"א ד'), היא העיקרית שמקבלת מיעקב אבינו. אבל לאה – כביכול שנואה. על רחל נאמר "ויהי בצאת נפשה" (וישלח ל"ה י"ח) אז נולד בנימין, ומבואר בדברי רבותינו כי היא נתנה לו את עצם הנפש שלה, ולכן היא מתה (ע"י זח"א ויצא קנ"ה ב', וע"י ע"ח של"ט דרוש ח'). מקבל אמיתי הוא זה שמקבל את העצם של הנותן. הנותן יכול לתת דברים שמחוצה לעצמותו, אבל אם הוא עושה כן, פירוש הדבר שהוא לא למד את המקבל שבתוכו. נבאר. כאשר האדם אינו מבין את כח המקבל שבנפשו, אזי הוא מחפש את הקבלה מבחוץ. אבל כאמירה הידועה "לא בדברים שמחוץ לנפש שוכן האושר" (נמצא בכתב רפואי עתיק המיוחס לרמב"ם, וע"י גם פיה"מ ברכות פ"ט ה"ה). כלומר, האדם יכול לקבל מעצמו, מהנקודה

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

לאתרוג תכונת עליה וצמיחה, וזו תכונת האילן שבו. והאתרוג צריך להעביר את אותה חיות לנקודת המקבל בנפש, שהיא בחינת ירק, שפלות, אדמה. א"כ האתרוג הוא הממוצע, הוא הגשר שמעביר את החיות ממקום התנועה, מקום שיש בו ימין שמאל אמצע, אחרת אין תנועה, וג' אלו הם ג' הדברים שבהם הוא כאילן, אל מקום השפל, מקום הירק, מקום האדמה, שם אין תנועה, שם אין אלא עמוד אחד, כח אחד, סדנא דארעא חד הוא, ולכן האתרוג דומה לירק בדבר אחד בלבד.

אתרוג מגלה חיות במקום המות

והנה יש להתבונן ולהבין שישנה כאן נקודה עמוקה. אם הירק הוא כח אחד ואין בו תנועה, ואין בו כח השילוש, אזי כיצד הוא מקבל את כח החיות. היכן ישנה חיות בירק, במקום האדמה. והנה לעיל הזכרנו שרחל אמנו בצאת נפשה נתנה את חייה לבנימין, והיא נקברה בדרך בית לחם, כדי שתקונן על עם ישראל בצאתו לגלות, "רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם" (ירמיה ל"א י"ד). א"כ ישנה חיות ברחל גם לאחר שיצאה נפשה. אלא היא מגלה את החיות באותו מקום שהחיים מדולדלים. היא מתה על מנת כך שכאשר עם ישראל יצאו לגלות, היא זו שתקונן עליהם. אם כן בעומק היא מתה כדי לגלות את החיות בנקודת המות, בשעה שבני ישראל יוצאים לגלות ומתנתקים ממקור החיים, שם באה רחל לגלות את החיות. על דרך זה, מצד אחד האתרוג יונק את החיות ממקור החיות, לכן הוא דומה לאילן בשלשה דברים, ולכן הוא נקרא פרי עץ. אבל מאידך האתרוג בא לגלות את החיות בהדר, באותה נקודה ששם היה מות. לאחר שבעה מלכים שמתו, המלך השמיני שלא מת נקרא מלך הדר. הוא המלך שבא אחרי שבעה שמתו. והוא בא לגלות לא רק את עצם כך שהוא לא מת, אלא יותר מכך, הוא בא לגלות חיות במקום המות. המלך השמיני שהוא מלך הדר, חיותו אינה רק לעצמו, אלא שמגלה חיות בשבעה שמתו.

האתרוג מאחד מצד ההדר שבו בין האילן לירק

הזכרנו לעיל את דברי חז"ל הקדושים, שיו"ט ראשון

נותן חיים, הוא נותן את עצם החיות הקיימת בתוכו. אנא נפשי כתבית יהבית, את עצם נפש החיים שבתוכו הוא נותן. נתינה שאיננה נתינה של עצם החיים אינה נובעת מכח המקבל האמיתי שבנפש. כח המקבל האמיתי שבנפש, מקבל את החיות ממקור החיות הפנימית וזה מה שהוא נותן. זהו הכח של האתרוג. האתרוג כידוע הוא היחידי מד' המינים שיש לו טעם וריח, וזה מחמת שהוא מקבל את מקור החיות, ובמקור שבחיים יש את הכל. האתרוג הוא אותו כח הפנימי שבנפש האדם, שמקבל את עצם החיות. ולכן האתרוג שוה לאילן בשלשה דברים, מחמת שקיום כל דבר, הוא בשלשה דברים, דכפי שהזכרנו על שלשה דברים העולם עומד, על תורה עבודה וגמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב). וזה בלא זה אי אפשר, דאם ינסה האדם להעמיד את העולם רק על שנים מהם, הוא לא יתקיים. ולכן האתרוג שהוא המקבל של עצם החיים, מקבל משלשת הכוחות הללו.

האתרוג דומה לאילן ודומה לירק

חיים בעצם הם כח התנועה. המת אינו מתנועע, אבל החי מתנועע. הכח של החיות הוא כח התנועה שבאדם. והנה מכיון שהתנועה חייבת להיות מצד לצד, לכן צריך להיום גם אמצע. א"כ מה שאנו מונעעים את ארבעת המינים, הוא על מנת למשוך חיים, ושורש החיות הוא בלולב, לולב בגימטריא חיים (בעל הטורים אמור כ"ג מ'). כמובן שישנן עוד סיבות לנענע את הד' מינים, כגון לבטל רוחות וטללים רעים כדברי הגמרא (סוכה ל"ח א'), אבל זה ענין לעצמו. והנה כאשר מושכים חיים צריך כלי לקבל אותו, וכלי זה הוא האתרוג. המשיכה של החיים היא מכח הלולב. אבל הכלי קבלה שלו הוא מכח האתרוג. והנה האתרוג עומד בפני עצמו, אבל הלולב אינו עומד בפני עצמו, אלא הוא אגוד עם ההדסים והערבות, וא"כ שלשה מינים הם מאוגדים, שלשה דייקא, כי כח החיות שהוא כח התנועה הוא בבחינת שלש. אבל הכח הרביעי שהוא נקרא הכח של האתרוג, הוא הכח שמקבל את כח החיות. והוא יחידי כי אין בו את כח התנועה. לפי זה נבין היטב מדוע האתרוג יש בו בחינת אילן ויש בו בחינת ירק, והוא מעין ממוצע ביניהם. דהנה כבר הזכרנו שתכונת האילן היא לעלות לצמוח כלפי מעלה, בעוד שתכונת הירק היא להשאר סמוך לקרקע. והנה כדי לקבל חיות, צריכה להיות

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

בכח המקבל לצורך עצמו, הדבר קשה לאתרוג וניזוק לשלש שנים. מפני שכל מקור החיות של האתרוג הוא מנענע שלש המינים, מכח התנועה של שלשת הצדדים. אבל כאשר האדם לוקח את אותו מקבל לעצמו, הוא בעצם ממית את האתרוג, הוא ממית את כח המקבל חיות. המלך הדר שהוא המלך השמיני שלא מת, הוא היה מקבל כדי ללמוד איך לקבל על מנת לתת, שזו קבלה אמיתית.

מקבל על מנת לתת

נתבונן עוד להבין מהו החיות שצריך להמשיך לכח הקבלה. פשוטם של דברים הוא כפי שבארנו שהחיות ענינה שהאדם לומד מהו כח מקבל הפרטי שלו, וממילא הוא יודע מהו מקבל חיצוני, ואז הוא נותן לו, ואם כן זו קבלה לשם נתינה. אלו הם פשוטם של דברים והם אמת. אבל נעמיק יותר. כאשר האדם משתמש עם כח המקבל לצורך עצמו, בודאי שהוא אינו מתחבר עם הנותן. והנה כאשר ישנו נותן וישנו מקבל, והמקבל נוטל את הדבר לצורך עצמו, אמנם א"א לומר שאין חיבור בכלל ביניהם, דסוף סוף היה להם רצון משותף שהנותן יתן והמקבל יקבל, וזו מעין אחדות. אבל ההפכיות ביניהם גוברת על האחדות, מחמת שהמקבל מקבל לצורך עצמו, והרי שהקבלה יוצרת מציאות שכל אחד הוא לעצמו. כמו שאש ומים אינם מתאחדים כך כאשר הנותן נותן על מנת לתת והמקבל מקבל על מנת לקבל הם אינם מתאחדים. וקל וחומר אם גם הנותן מתכוון לתת לגרמיה, כפי שגינה רשב"י את הרומאים (שבת ל"ג ב'). משא"כ, כאשר המקבל מקבל לצורך הבנה פנימית, לתפוש מהו כח מקבל על מנת לתת, הרי שהמקבל שבו הוא מתחבר לכח של הנותן וממילא הוא מחובר לנותן עצמו. דהשתא הכוונה של הנותן והמקבל היא אחת - נתינה. ואז הם מגיעים לנקודה של אחדות. אם כן כאשר המקבל מקבל לעצמו, הוא יוצר מציאות הנקראת טעם פריו ועצו אינו שוה. משא"כ כאשר הקבלה היא לצורך נתינה, אין זו בעצם קבלה, דהרי המקבל מקבל תפישה של נתינה. את עצם התפישה לתת הוא מקבל. א"כ כאשר הנותן נותן למקבל, בחיצוניות ישנה כאן נתינה ותו לא, אבל בפנימיות ישנה כאן נתינה של כח הנותן שבו. כלומר, עצם הנתינה אינה רק הדבר שניתן בחיצוניות, אלא גם ובעיקר, הנתינה

דסוכות הוא ראשון לחשבון עונות. ובאותו יום אנו צריכים לקחת פרי עץ הדר. ויש להבין מהי התכלית של אותה לקיחה. והנה כידוע (עי' ברכות ל"ג א'), לא הנחש ממית ולא הנחש מחיה, אלא החטא והעוון. א"כ יו"ט ראשון דסוכות הוא יום שמתגלה בו התחלת העוון שהוא שורש המות. ובכדי לגלות חיות במות, אנו לוקחים פרי עץ הדר, הוא ההדר המגלה חיות במקום המות. הפרי עץ מושך חיות ממקור החיות, וההדר מגלה את החיות במקום המות, זו תכליתו וזו מהותו. האתרוג דומה לירק בכך שבשעת לקיטתו עישורו, ולא אזלין בתר חנטה אלא בתר לקיטה. ההבדל בין חנטה ללקיטה, הוא שחנטה הוא התחלת הצמיחה, התחלת החיות, בעוד שלקיטה הוא התנתקות, התחלת המות. בנקודת המות בא האתרוג לגלות את החיות. בנקודה זו אנו מגלים שטעם עצו ופריו שוה, שהוא עץ הדר, כמו שהזכרנו ברמב"ן שהדר הוא שם העץ בלשה"ק כמו שאתרוג הוא שם העץ בארמית. א"כ הבחנת ההדר מתגלה גם בהבחנת העץ שבאתרוג, שטעם עצו ופריו שוה, וכן בהבחנת הירק שבאתרוג, שהוא נותן חיות במקום המות, במקום המלך השמיני הדר שבא לאחר שבעה מלכים שמתו. ובכך מתגלה אחדות. א"כ מהות האתרוג היא לא רק להיות ממוצע בין האילן לירק, אלא גם לאחד ביניהם.

בשמיטה יד הכל ממשמשין באתרוג

הנה איתא בגמרא (ר"ה ט"ו א') דקשה לעץ האתרוג הא דיד הכל ממשמשין בפירות האתרוג בשביעית כאשר הפירות הם הפקר, ולכן אין העץ טוען פירות עד השנה השלישית. א"כ חזינן שבכח היד להזיק, ומאידך הרי היד היא זו שנותנת, כמו שכתוב "לא תקפוץ את ירך מאחריך האביון" (ראה ט"ז ז'). א"כ תכונת היד שהיא יכולה לתת והיא יכולה לקבל. ובשביעית היד משמשת לכח לקבל לעצמו, וקבלה זו מבטלת את כח החיות שבהבחנת האילן שבאתרוג עד שאינו יכול לטעון פירות עד שנה שלישית. ויש לחלק בין כאשר אדם קונה אתרוג במיטב כספו לבין כאשר הוא ממשמש באתרוג הפקר שאינו משלם עבורו. לקנות ולשלם אינו נקרא מקבל המזיק. אבל לקחת בחינם זה כבר נקרא מקבל המזיק. הרי שכמעט מפורש בגמרא היסוד שכח האתרוג הוא המקבל המתוקן. וכאשר האדם מאבד את את כח המקבל המתוקן, אלא הוא משתמש

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

למשוך חיות של נתינה, וזה נקרא אכילת עץ הדעת יחד עם עץ החיים. זו אכילת אתרוג אמיתית. לאחר שר"ח נענע את האתרוג עם הלולב ביום הראשון, ומשך חיים מהלולב לאתרוג, אזי כבר יכול היה לאוכלו בבחינת טעם עצו ופריו שוה, שזו הבחנת האילן שבו. וגם היתה באכילה הבחנת הירק שבו, שבשעת לקיטתו עישורו, דהיינו בשעת חתיכתו, עדיין נשארה באתרוג בחינת המשכת החיות.

יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק

הזכרנו לעיל שהאתרוג הוא כנגד לב, שהוא מקור החיות של האדם. זה אתרוג בבחינה שהוא מושך את החיות לכל חלקי הגוף, גם למקום השפל שכביכול אין בו נקודת חיות. והנה שאלנו שאם גם במקום השפל ישנה חיות, א"כ גם שם צריכים להיות שלשה כוחות, וא"כ זה אילן ולא ירק. אלא עומק הדבר הוא שיותר ממה שהעגל רוצה לינק, הפרה רוצה להניק (פסחים קי"ב א'). נבאר. כבר הזכרנו שבורא העולם ברא את העולם על מנת להיטיב לבריותיו. אבל האם זו תכלית העומק של סיבת בריאת העולם. בפשטות הקב"ה ברא את העולם ברצון להניק, דהרי אם יש מישהו שצריך לינק, צריך שיהיה רצון להניק. זו ההבנה הבסיסית שהקב"ה ברא עשירים כדי לתת לעניים (עי' תמורה ט"ז א', שמ"ר ל"א י"ד, יל"ש קהלת פ"ו רמז תתקע"ו). והנה אם הרצון לתת והרצון לקבל היו שוים, אז בעצם כל רצון לתת היה לו כיסוי מצד הרצון לקבל. דהיינו, בכל מקום שישנו רצון לתת, מיד היינו מבינים שהרצון לתת התעורר לצורך מקבל. אבל כאשר ישנו רצון לתת ואין מי שרוצה לקבל, אז אנו מבינים שהרצון לתת אינו מסובב רק מכך שישנו רצון לקבל. א"כ ייסדנו יסוד שהרצון לתת אינו רק מחמת שישנו רצון לקבל. אלא הרצון לתת הוא הויה לעצמו. הרצון לקבל אינו יכול לכסות את כל הרצון לתת, כי יותר ממה שעגל רוצה לינק, הפרה רוצה להניק. א"כ מהי התכלית של אותו רצון לתת שאין לו כיסוי ברצון לקבל. אלא עומקם של הדברים הוא שהרצון לתת עדיף על הרצון לקבל מחמת שיש בו רצון שהמקבל יהיה לנותן. כי אם הרצון לקבל היה שוה לרצון לתת, אז לעולם המקבל ישאר מקבל ולא יהיה לנותן. אבל כאשר הרצון לתת הוא למעלה מהרצון

היא עצם הכח השרשי של הנתינה, ובעומק, את עצם הנפש.

רב חנינא היה אוכל מהאתרוג

והנה כביכול הסיבה שבורא העולם ברא את העולם הוא להיטיב לבריותיו. אלא נפשאי כתבית יהבית. פירוש הדבר ביחס לבורא הוא שקבלנו ממנו נפש בבחינת רצון. מה רצונו להיטיב, אז הוא נתן לנו נפש שברצונה להיטיב. א"כ במקבל על מנת לקבל טמון שורש המות, מוטב לו שלא נברא, כי לא לשם כך נברא העולם, לא זאת ההטבה שלמענה היתה בריאת העולם. כאשר אדה"ר אכל מעץ הדעת שהוא האתרוג, הוא הוזהר על כך כי ביום אכלך ממנו מות תמות. מפני שעץ הדעת היה האתרוג בבחינת יד הכל ממשמשין בו, שזו קבלה על מנת לקבל. וקבלה כזו היא בחינת מות. כי כל סיבת החיים, סיבת הבריאה, הלהיטיב לבריותיו, היא בבחינת אלא נפשאי כתבית יהבית, ונפש הבורא בערך בריותיו, היא בודאי בבחינת נותן. והנה האתרוג כפי שפירש הרמב"ן, היא תרגום של חמדה, ואם החמדה היא לצורך עצמו, אזי אין סיבה שיהיה קיום לחיות. אבל ישנה התבוננות אחרת על האתרוג. מובא בגמרא (סוכה ל"ו ב') שרב חנינא היה אוכל מקצת האתרוג, ולמחרת מברך על שאר האתרוג. אמנם ביום הראשון האתרוג צריך להיות שלם, אבל ביום השני חסר הרי כשר (רמ"א או"ח תרמ"ט ה'), א"כ אם רב חנינא אכל מקצת אתרוג לאחר שבירך עליו ביום הראשון, לא פסלו. אמנם צריך להבין למה עשה ר"ח כך, הרי בודאי לא משום חמדה. אלא עשה כן כנגד אדה"ר. עץ שאכל ממנו אדה"ר אתרוג היה, והיתה אכילתו בחטא, אכילה שאינה אמיתית, אכילה על מנת לקבל, אכילה שעליה נאמר ביום אכלך ממנו מות תמות. לא היה זה עונש, אלא זו הגדרה שזאת אכילה שלא מביאה חיים, שאינה מסובבת חיים. לכן ר"ח היה לוקח את אותו אתרוג, ואוכל אותו על צד התיקון. למרות שהגמרא מספרת לנו את מעשהו דרב חנינא ללמדנו דין שחסר אינו פסול בחול המועד, אבל כמו בכל מאמרי חז"ל, טמון כאן עומק. ללמדנו שאכילה על מנת ללמוד מה הוא מקבל על מנת לתת, זו האכילה דתיקון. אכילה כזאת הגדרתה אכילת עץ הדעת ביחד עם עץ החיים, כי יש בה את שורש סיבת החיים שהיא על מנת לתת. דהיינו זו אכילה של עץ הדעת בעל מנת

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

כלשון חז"ל הקדושים שוחד שנעשים חד (כתובות ק"ה ב.) כפי שבארנו, ישנה חמדה שהיא חמדה לעצמה, וישנה חמדה שהיא בעל מנת להתקשר. חמדה לעצמה היא שלילית. חמדה על מנת להתקשר, היא חיובית. ויש לשאול, האם לאחר ההתקשרות עדיין יש צורך בחמדה או שוב אין צורך. והנה ברור כלפי אותה מדרגה שבה נמצא, שוב אינו צריך את החמדה. כמו במשל שאדם מקדש אשה בטבעת, א"כ לצורך הקידושין הטבעת נחוצה, אבל לאחר הקידושין הטבעת אינה נחוצה, אבל עתה צריך את הכתובה. א"כ הגדרת הדבר היא שלאחר שנוצר הקשר, שוב אין צורך בסיבת המקשר. אלא שאם הקשר אינו שלם, וזה מצבנו בשתא אלפי שני בעוה"ז, לכן תמיד אנו צריכים את הסיבות. אמנם אילו אדה"ר לא היה חוטא, הוא היה מגיע לתכלית על ידי הסיבה באופן גמור, ואז לא היה צורך יותר בנקודת הסיבה. הטעם שאנו צריכים השתא את הסיבות היא מחמת שהקשר שלנו אף פעם אינו שלם. אם כן בעומק הדבר, החמדה הוא ענין של שלב זמני בהגדרת הדבר על מנת להגיע לקשר העמוק שבתוכו. כאשר נגיע לקשר העמוק שבתוכו, נוכל להשיל את סיבת החמדה שהביאה לדבר.

בשתא אלפי שני אין נתינה גמורה

הפסוק אומר "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (ראה ט"ו י"א). בפשטות הטעם לכך הוא כדי שתהיה אפשרות לתת. והנה היסוד שבני אדם יכולים להתאחד על ידי הרצון לתת, קיים בתוך הנבראים עצמם. כי על ידי הרצון לתת של האחד, הוא מגלה אצל השני את הרצון לתת, ומכך כך הם מתאחדים. אבל כיצד יתאחד האדם עם הבורא ית'. הרי לכאורה אי אפשר לומר בו ית' שהוא רוצה. אלא שהוא ברא את הנבראים עם רצון, והוא מתגלה אליהם כבעל רצון. לכן בערכנו, ע"י הרצון לתת אנו יכולים להתאחד עם הבורא. והנה כדי שתהיה לנו את תכלית האחדות עם הבורא, א"כ כמו שעליו נאמר כביכול שיותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, כך גם עלינו צריך לומר כן. אולם איננו יכולים לתת מילוי גמור לרצון לתת. איננו יכולים לתת בשלמות, כי לשם כך צריך שהמקבל יגיע להזדככות גמורה. אם כן ראשית צריך להבין דהאדם אינו יכול למצות את עצם הרצון לתת, כי אין מי שמוכן לקבל אותו. ושורש הדבר נובע מכך שלנותן

לקבל, אזי המקבל מקבל גם את התפיסה הזאת. הוא תופס שהרצון לתת הוא יותר ממה שהוא מקבל, ואז הוא מקבל גם את הרצון לתת. וכאשר אין למקבל כלי קיבול לרצון לתת, אזי הרצון לתת הוא למעלה מהרצון של המקבל. כי המקבל האמיתי צריך לרצות לקבל את הרצון של הלתת, אבל אם אין לו כלי קיבול, אזי הוא נשאר להיות מקבל שאינו רוצה לתת, רק רוצה לרצות את הרצון לתת. וכן אם הנותן רוצה לתת רק כפי מידת המקבל, ולא בהבחנת מה שחז"ל אמרו יותר מה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, דהיינו שהוא רוצה לתת רק מה שהמקבל רוצה לקבל, שם לא מתגלה רצון של נתינה בעצם.

שורש ההשפעה היא לתת למקבל יותר

החכמה היא לתת למקבל את מה שאינו יודע על קיומו. כאשר האדם בא ומבקש כסף, צריך להסביר לו שישנו זהב. זה נקרא בלשון חז"ל הקדושים, מי שאינו יודע לשאול, את פתח לו (מכילתא בא סוף פרשה י"ח). צריך לפתוח שתהיה לו תפיסה שהרצון שלו לקבל הוא שלילי. כאשר האדם רוצה לקבל, אז בעצם מה שצריך לתת לו הוא רצון לתת. אם הנותן יתן רק את מה שמקבל רוצה לקבל, אזי הרצון של הנותן והמקבל היו שווים. לכן הגדרת הדבר שהרצון לתת הוא למעלה מהרצון לקבל הוא רצון בעצם לתת למקבל את הרצון לתת ולעקור ממנו את הרצון לקבל. לכן אנא נפשאי כתבית יהבית, כאשר האדם נותן מעומק נקודת נפשו, אז הוא נותן את הרצון לתת, כי זהו העומק של הרצון. השאלה מאיזה מקום בנפש אדם נותן. כאשר האדם נותן מנקודת המקבל החיצונית שלו, אז הוא יכול לתת רק מה שמקבל רוצה לקבל. אבל אם הוא נותן מעומק נקודת נפשו, אז הוא נותן את עצם הרצון לתת, וזה מה שהשני מקבל. השאלה היא מאיזה עומק מגיעה הנתינה. אם כן זה שעצם הרצון לתת הוא יותר מה שהמקבל יכול לקבל, זוהי שרש ההשפעה שבדבר.

האם יש צורך בחמדה לאחר שישנה התקשרות

בארנו שהאתרוג הוא ההבחנה של המקבל הפרטי שבתוך נפש האדם שהוא מקבל את החיות, את הרצון לתת. זו נקודת האתרוג. אבל זו אינה עדיין שלמות נקודת האתרוג.

בענין האתרוג וכח הנתינה והקבלה

שהיתה לו תאוה בעולם הזה, ששורשה בעץ הדעת שהוא אתרוג שהיא החמדה. וככלות שנותיו יצא מן העוה"ז, והגיע לעולם התיקון. כיצד יזדכך מאותה תאוה? מבואר בדברי רבותינו שמכיון שלא יוכל למלא תאוותו, אזי לאט לאט, תוך יסורים רבים, הוא ייגמל מהתאוה, כמו שגומלים תינוק ממוצץ. בתחילה קשה לו להרדם בלילה בלי מוצץ, אבל בסוף הוא מסתגל. כלומר עצם הידיעה שאין אפשרות למלא את התאוה, מאפשרת לו לאט לאט להתנתק ממנה. על זה הדרך, אם אדם היה יודע שאין אפשרות לתת, שאין ולא קיים מושג כזה, אזי הרצון לתת סופו שהיה בטל. א"כ לעתיד לבוא עד כמה שנצליח באמת, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם, ויתר על כן "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה י"ד ט'), ויהיה באמת מצב גמור של אחדות, אזי הרצון לתת יתבטל מחמת האחדות המוחלטת.

מדוע אין אוגדין את האתרוג

אם כן הגדרת הדבר שאיננו אוגדים את האתרוג, היא מחמת שאין לנו ביטול גמור של חטא עץ הדעת וחטא העגל. ולמרות שבהר סיני פסקה זוהמתן (שבת קמ"ו א', ע"ז כ"ב ב'), אין כוונת הדבר שזוהמתן התבטלה ואינה קיימת, אלא פסקה היא לשון הפסקה, כדבר המקוטע. דאם זוהמתן היתה פוסקת לגמרי היו נגאלים בגאולה השלימה. לכן בעומק, כוחות חטא עץ הדעת וחטא העגל קיימים, וקיימים כוחות החמדה ההדר והאתרוג, עץ שאכל ממנו אדם הראשון אתרוג היה, והאדם רוצה לקבל, ולכן אינו יכול להתאחד בשלמות. ולכן האיגוד של האתרוג הוא למעלה ממדרגת האדם, ולכן לדינא אין אוגדין אותו. לעתיד לבוא שנזכה בס"ד במהרה בימינו שנקודת השלא לשמה שבנפש תתבטל, אזי הכל יעשה אחד, ואז גם הרצון לתת ייכחד מיניה וביה, כי לא קיים הרצון לתת אלא בכדי לבטל את הרצון לקבל שבנפש. א"כ הבנו בס"ד מדוע לדינא אין אוגדין את האתרוג. ■

מספר מועדי השנה | עמוד תמה - עמוד תנח

עצמו אין רצון גמור לתת. אילו באמת היה לו רצון גמור לתת, אזי כתוב בנועם אלימלך (עי' בריש פקודי) שהוא כבר היה מאיר את זה לכל העולם כולו. אבל מחמת שהרצון שלו לתת תמיד מתלווה גם רצון לקבל, אז על אף שיותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק, אבל גם לרצון הזה להניק, מתלווה רצון לקבל, ולכן אין רצון לתת בלי לקבל כלל. אז בעצם האדם מתכתש כל הזמן בתוך עצמו, מחד יש לו רצון לתת, ומהרצון לתת עצמו הוא רוצה לקבל בחזרה, וחוזר חלילה זהו בעצם מתהפך וחוזר ומתהפך דבר שאין לו סוף.

לעתיד לבוא האתרוג יהיה מאוגד עם הג' מינים

א"כ מהי התכלית של כל אותה כתישה. זהו בעצם סוד איגוד ד' המינים. הנה בגמרא (סוכה ל"ד ב') מובאת שאלה האם צריך לאגוד גם את האתרוג. אפשרות זו נדחתה בגמרא מדרשה דקרא, אבל אם היתה כזאת שאלה, א"כ קיימת כזאת הבחנה. ובאמת זו ההבחנה של ימות המשיח. כאשר יתבטל השלא לשמה שבנפש, וכל הרצון לקבל יהיה רק על מנת לתת, אז באמת תהיה אגידה של האתרוג. כל זמן שהרצון לקבל בנפש האדם קיים בתוכו גם בעל מנת לקבל ולא רק ללמוד כיצד לקבל על מנת לתת, אזי א"א לאגוד את האתרוג. כי באותה נקודה שהוא מקבל לצורך עצמו, שם שורש המות, שורש הפרוד. האתרוג מקבל משלשת המינים, שזו ההבחנה שהאתרוג דומה לאילן בשלשה דברים. אבל יש בו הבחנה של ירק בדבר אחד. דהיינו, בכך שאינו מתבטל לגמרי כרצון גמור של נתינה, אלא קיים גם כרצון לקבל לעצמו, ולכן האתרוג אינו מאוגד עם ג' המינים. אמנם כאשר הרצון לתת יהיה רצון מוחלט, אזי אפשר יהיה לאגוד את האתרוג עמם.

לעתיד לבוא הרצון לתת יתבטל כי לא יהיה מי שרוצה לקבל

והנה התכלית שיהיה רק רצון לתת לכאורה הוא סתירה מיניה וביה, כי עד כמה שנאגוד את כולם וכולם יהיו אחד, אז לא יהיה למי לתת. א"כ היכן היא הכתישה העמוקה של אותו רצון לתת. ולהבדיל אלף אלפי הבדלות, אדם

סוד שור הבר ולויתן וסוכת עורו של לויתן

שאלה:

אמרו חז"ל שלעתיד לבוא יש סעודת לויתן, יין המשומר, ושור הבר.

א. האם דברים אלו שייך רק לצדיקים לעת"ל או בערך מסויים גם לפשוטי העם לעת"ל?

ב. ראיתי את דברי הגר"א בספר אבן שלמה שדברים אלו קאי על גילוי סודות התורה דלעת"ל. האם יש עוד מראה מקומות בספה"ק שמבארים ענינים אלו? ואם אפשר להרב ליתן קצת ביאור בדברים אלו.

ג. האם שייך בזה"ז לטעום קצת מדברים אלו באופן מסוים?

ד. אמרו חז"ל שלעת"ל יושבים בסוכה של עורו של לויתן. האם זה קאי רק על סוכות לעת"ל או על כל השנה?

תודה רבה!

תשובה:

א. לעתיד לבוא יתגלה מדרגת ועמך כולם צדיקים. והיינו שרק חלקי הצדיק שבכל נפש יתקיימו לעת"ל.

ב. סוד לויתן ושור הבר: עיין משך חכמה (שמות, כ, יח). ועיין דברי סופרים לר' צדוק (אות כט) וז"ל, שור הבר ולויתן הם תרין יצרין, דכר ונוק'. ועיין בדבריו בפרי צדיק (וארא, אות יא). ועיין ליקוטי תורה לבעל התניא (שמיני), שלויתן סוד עלמא דאתכסיא, ושור הבר עלמא דאתגליא, עיי"ש. ואמרו (ויק"ר, יג, ג) שהקב"ה ישחוט שור הבר בסנפיריו של לויתן, ויתמהו הצדיקים, הא תנן (חולין, טו, ע"ב) אין שוחטין במגירה, והקב"ה ישיב להם תורה חדשה מאתי תצא. ובעומק זהו גופא סודות התורה שיתגלה שהוא התורה החדשה, והוא עצם הסעודה, בחינת לכו אכלו בלחמי. והיינו שמגירה הוא מלא פגימות. ולעת"ל שיתוקן שורש הפגימות שהוא פגימת הלבנה, ישחוטו אף במגירה. ועוד נקראת מגירה שחותכת דרך גרירה (עיין ר"ש, כלים, יג, ד). ולעת"ל יתגלה גרירה דקדושה, משכני אחריו נרוצה. ועיין ספר יין המשומר. וסוד יין המשומר רחב מאוד, ומעט נציין. עיין תיקונים (סז, ע"א). והם ע' אנפין של תורה כמ"ש הגר"א (שם, תיקון כב). והוא עץ החיים, כמ"ש הגר"א (שם בתיקון י"א מתיקונים אחרונים). שהם סודות של עתיק יומין, סוד הדין הקדוש.

המשך בעמוד ט'

שבת (קנב, ע"א) - ותפר האביונה, זו חמדה. ואמרו (אבות דר"נ, פ"ג) זה תאות "הלב" שיתרחק מן האדם בשעת פטירתו. ובויק"ר אמרו (מצורע, יח, ח) זו התאוה (מידתו של יוסף הנקרא אביון) שהיא מטילה שלום בין איש לאשתו (ועיין תורה תמימה (דברים, טו, הערה יט) ותפר האביונה, ודרשו (בשבת, קנב, ע"א) האביונה, זו התאוה. והטבעיים כתבו דבאיזו מדינות אסיה ואפריקי, גדל פרי עץ צלף, ונקרא בשם זה (נתבאר לעיל בהרחבה בחינת אביונות שבצלף). וסגולתו לעורר התאוה. והבן שהצלף גדל בכל יום, והיינו כי גלוי בו תאוה זו בכל יום). ובתנחומא אמרו (חיי שרה, ז) אפילו התאוה בטלה. אביון - אבה, תאוה. ובוזה"ק אמרו (זהר חדש, שה"ש ג, ע"א) עבודת ביהמ"ק למטה שהיא תאוותו של הקב"ה, שנתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים, ובפרט בביהמ"ק ששם עיקר אכילת גבוה, ומקום דירתו (ועיי"ש איכה, נו, ע"ב). ועיין מנורת המאור (צדקה, פ"א) שהיא האצטומכא.

וברש"י (איוב, לב, לו) כתב, ותפר האביונה, לשון רצון, כך חברו מנחם. כי שורש אביון, אבה - רצון. ופנימיות הרצון ריצה, כטבע הרוח. ועיין אבן עזרא (קהלת, יב, ה) וז"ל, ואמר ר' אדונים בן תמים מזרחי נ"ע, כי אביונה כינוי לרוח בנ"א. ויש תנועה מלעילא לתתא, שהיא בחינת נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, כמ"ש שזה בחינת ביהמ"ק. ויש בחינת תנועת רוח מתתא לעילא, בבחינת והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. וכמ"ש באלשיך (קהלת, שם) ותפר האביונה, היא התאוה מלעלות למעלה, והוא ענין (שמואל, א, כב, כט) ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. ועומק מהות תפר האביונה. עיין ברוקח בסידורו (ויתן לך, קז) אשתך כגפן פוריה - אשתך (לשון אש) בשעה של אש תאוה שולטת באשה בשעת תשמיש, אז היא מזרעת תחלה ויולדת זכר, אשתך לא תופר ממנה האביונה ולא ממך, כי אז היצר שולט, עכ"ל. ולפ"ז תופר האביונה, מהותו שנעשה מאש כאבן דוממת. וזהו אביון מלשון אבן. כי האביון מחד תאב לכל, ומאיך נתיישש ונעשה כאבן.

ובדקות, באש יש שני חלקים, להב האש, שהדבר שמכלה נעשה אפר. וזהו ו"תופר" האביונה, והיינו שבטל הלהב שבאש ונעשה גילוי של אפר, וזהו ו"תופר". ככל אש שכלתה שלא נשאר אלא אפר. ויש וכח זה נגלה אף במי שאינו זקן, והוא הנקרא "סריס חמה". ועיין שו"ת הריב"ש (תיט) וז"ל, השאלה הרביעית, למה נקרא בדברי רז"ל (יבמות, עט, ע"ב) הסריס מתולדתו סריס חמה. תשובתך, לפי שאבד ממנו כח ההולדה בסבת חום מותר נכרי נתחממה אמו בהיותה מעוברת, ובסיבת החום ההוא נחשף הולד ובטל ממנו כח תאותו. ותופר האביונה. כמ"ש רז"ל (יבמות) (פרק הערל, פ, ע"א) גבי סריס חמה ממאי הוי, דאפיא אימא בטיהרא ושתיא שיכרא ברקא, פירוש שאמו אפתה לחם בתנור בעת הצהרים ושתתה שכר חזק ונתקבצו יחד חום אש התנור וחום הצהרים וחום השכר, ופעלו בולד אשר בבטן האשה היא להשביט ולבטל ממנו כח ההולדה, עכ"ל. והבן שהסריס כולו אביון.

ג. כן. כל מה שקיים בעולם קיים בנפש. ומה שקיים בעולם לעת"ל אפשר להשיגו בחינת מעין עוה"ב.

ד. כאן בעוה"ז הוא מעין עוה"ב.

מהי הצורה הנכונה בקריאת תהלים

שאלה:

שלום לכבוד הרב. רציתי לשאול בבקשה, מהי הצורה הנכונה בקריאת מזמורי תהלים כדי לעשות נחת רוח לה' יתברך, והתקרבות שלנו אליו ית'?

תשובה:

להכניס את נפשו בתוך המילים. כלומר למצוא היכן הוא מוצא את נפשו ממש שייכת למילים אלו, ולדבר מתוך עצמו ומצבו. ומתוך כך לדבר בעד עצמו, ואח"כ בעד כל ישראל. דיבור מתוך רגש וחוש הלב.

בענין ירדו גשמים בסוכות

שאלה:

שלום רב.

אם ירדו גשמים בסוכות אמרו במשנה (סוכה כח ע"ב) "משל למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו". מה ההבדל בין זה למי שנטמא ולא יכול לעשות קרבן פסח, שלא אומרים כעבד ששפך רבו קיתון וכו' - כמו באי יכולת לקיים מצות סוכה - אלא ניתן לו אפשרות ליפסח שני'.

תודה רבה!

תשובה:

כי גשמים יורדים מן השמים, ולכך מוגדר "ששפך לו רבו", שפך ממקומו, מן השמים.

אולם אין דבר טמא יורד מלמעלה, והטומאה באה מתתא. ודו"ק.

ב"ב (י, ע"ב) - וא"ר אבהו, שאלו את שלמה בן דוד, עד היכן כחה של צדקה, א"ל צאו וראו מה פירש דוד אבא, פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. ואמרו במדרש אגדה (תרומה, כז) מה הנר הזה כשאתה קוצץ את הפתילה מוסיף אורה, כך המצוה כל זמן שהאדם עוסק בה ומוציא הוצאה אינו חסר אבל מוסיף, שנאמר פזר נתן לאביונים. ונתבאר בכך ב' חלקים. א. אינו חסר. ב. מוסיף.

אינו חסר: היינו שלא רק שאינו נחסר ע"י נתינה זו, שטבעו של עולם שזה שנותן נחסר, אלא משלים לו כל חסרונותיו. ועיין בספר עצי עדן ומעשה אורג (מקואות, פ"ז) וז"ל, קבלנו מרבתינו שקבלו מרבן הבעש"ט זי"ע ורבן אליהו ז"ל, שבפרק זה הוא פרק ז' דמסכת מקואות מעלין את הנשמה של הנפטר למקומה. לכך האבל כל י"ב חדש ילמוד בו לתקן נשמת אביו ואמו וקרוביו ואוהביו ביארציית וכיוצא, וכו'. ובמשנה הרביעית, נפל וכו', ר"ת פזר נתן לאביונים, יפריש צדקה להעלות נשמת הנפטר מנפליה ע"י הצדקה. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה רא) וז"ל, סגולה לחולי נפל ר"ל, לפזר צדקה. פזר נתן לאביונים, ר"ת נפל. ועיין ספר הליקוטים (תהלים, קיב) וז"ל, דע כי פז"ר עולה עם הכולל רפ"ח אותיות (רפח - פרח - למעלה), לא יש כח להעלות מן הרפ"ח שנפלו אלא מי שעושה עצמו לפניו ית' עני. ועיין עוד בדבריו (ליקוטי תורה, תהלים) וז"ל, שעבירה מכבה מצוה, אבל אין עבירה מכבה צדקה, כמ"ש שאינה מכבה תורה. עכ"ל. וזהו "אינו חסר", שלא ניתן להחסירה.

מוסיף: עיין זוה"ק (ח"ג, קנג, ע"ב) פזר נתן לאביונים, מאי פזר, כמה דאת אמר (משלי, יא, כד) יש מפזר ונוסף עוד, יכול פזר בעלמא, קמ"ל פזר נתן לאביונים, כיון דיהיב למסכני, האי פזורא יאות, מאי ונוסף עוד, בכלא, נוסף עוד בעותרא, ונוסף עוד בחיי, וכו', עיי"ש. והיינו שהאביון נעשה "אב" שמשפיע, כנ"ל בהרחבה. בחינת יוסף שנעשה אב לפרעה. ועיי"ש עוד (תז"ח, תיקון קמאה) פזר נתן לאביונים, דהא איהו יהיב לכולהו תתאי, ומשחתיא דבוצינא פזר רברביא (ומדידת המאור "פזר גדול"). עיין פרדס (שער כט, פ"ב). ועיין חמדת ימים (פורים, פ"ה). ושפע טל (אגרת הטעמים, שער השישי, טעם זרקא). ועיין ברית כהונת עולם (מאמר מדות משוחים, פ"ט, ועיי"ש פ"ז) וז"ל, פזר נתן לאביונים, שכן יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב (ויק"ר, לד, ח). ונמצא שבעה"ב נוסף לו. ועיין ערבי נחל (שופטים, ד"א) ששאלו את שלמה עד היכן כחה של צדקה, שידעו שעל מעשה הצדקה מגיע שכר ושאלו עד היכן הוא כך, ואם יש גבול וקצבה לזה, והשיב להם, כבר פירש דוד אבא, פיזר נתן לאביונים, אזי צדקתו, ר"ל כל מצותיו שעושה לעד, שכל מצותיו שעשה נוטל בעדן שכר לעולמי עד ואין לזה הפסק.

שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

שמחת ההשגה

נתבאר לעיל באריכות שהשמחה בעצם, הוא התהליך שמגיע לידי סוף טוב. השמחה היא לא באחרית בלבד. אלא השמחה היא בעצם התהליך המתמשך, שמגיע לידי אחרית טובה.

בודאי שכל אחד בפשטות מרגיש שהדברים קצת שונים, שהשמחה היא לכאורה בתוצאה ולא רק בתהליך. ננסה עכשיו לחדד את הדברים, מה ההרגשה הפשוטה שהנפשות מרגישות, מהי האמת, היכן הסתירות, והיכן נקודת התרופה.

נקדים לזה, יש שני כוחות בבריאה, יש כח שנקרא כוח ההויה, ויש כח בבריאה שנקרא כוח התנועה. כוח התנועה מקביל ליסוד כוח ההשגה, כמו שהאריך בזה הרב דסלר. יש את עצם הויות הדבר, ויש את ההשגה שהיא התנועה.

מהי שמחה בהשגה? שלא היה לי והשגתי. נמצא שבכל השגה, מה שאני שמח במה שיש לי, הוא לא מתחיל בזה שיש לי. אלא הוא מתחיל בהכרח מזה שלא היה לי, ועכשיו יש לי. זה הפתח, שהוא כולל את התהליך להשגה. השגה כל עניינה, דבר שלא היה לי, ועכשיו זכיתי להשיג אותו. וכשיש לי אותו אני שמח. אם כן במה אני שמח, במה שלא היה לי, בתהליך שהביא מהעדר להשגה, בעומק בזה אני שמח.

לעומת זאת מהי שמחה בהויה. דבר שהיה לי אותו, ויש לי אותו, ואני שמח בו, זה שמחה בהויה. אם אדם תופס שמחה במה שהוא השיג לגמרי, אז בעצם זה הפך להיות הויה. רוב בני אדם בשעה שהם משיגים דבר, במה הם שמחים? במה שיש להם. שמחה במה שיש, זו שמחה של הויה, זה לא שמחה של השגה.

עכשיו נבין את נקודת הטעות שמורגשת הרבה פעמים בנפשות, אם נשאל אותו במה אתה שמח, בזה שלא היה לך ויש לך, אתה שמח בתהליך, או אתה שמח במה שיש, מה אדם יענה על דרך כלל

במבט הראשון, במה אני שמח, במה שיש. בעצם הוא מחפש את סוג שמחת ההויה בהשגה, ולכן השמחה היא לא שמחה אמיתית.

שמחה של השגה מה עניינה? תהליך. לא היה לי והגיע, עכשיו אני שמח במה שיש לי. אם אדם מנסה לשמוח בהשגת שמחה של הויה, יש כאן ערוב פרשיות שנו כאן.

אם אדם מנסה לשמוח שמחה של הויה בהשגה, שמחה של השגה היא לזמן, שמחה של הויה היא מתמדת. הוא מנסה לשמוח שמחה מתמדת בדבר של השגה. בהתחלה הוא שמח, ואחרי זה השמחה מפסיקה והוא לא מבין מה קרה. איפה ההטעיה? הוא מנסה לשמוח שמחה של הויה, בשמחה שהיא בעצם של השגה.

[אמנם יש לציין דאכן השמחה השלימה נמצאת בהויה עצמה. ועל זה נאמר (תהלים צז, יב) שמחו צדיקים בה', שהיא שמחה רק בבורא העולם. יש דבר אחד שלם, הבורא יתברך שמו, זה השמחה השלימה שיש בהויה. אך עתה דברינו אמורים לדרגת שמחה פחותה מזה, שהיא שמחה של השגה].

תהליך התנועה

מה הם חלקי השמחה, שמתגלים במערכת שנקראת תנועה. שורשי הדברים בקצרה - הבורא עולם ברא עולם, שית אלפי שנים הוי עלמא. זה תהליך. ימות עולם זה תהליך. מי ששמח בבריאה שהקב"ה ברא, אז הוא שמח בתהליכים. התהליך הוא מדרגת השמחה של העולם הזה.

בשביל לשמוח בתהליך צריך להבין, מי שלא מבין שכל המציאות היא תהליך, לא יכול להיות שיהיה לו שמחה אמיתית בתהליכים. ילד קטן בשעה שנולד, הרי הוא לא תופס תהליכים הוא תופס מסקנות. בן אדם קצת גודל, פתאום הוא

שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

לעצמו, אז הוא לא בתפיסת התהליך. אז בהכרח הוא תופס אותו כהויה. זה נקרא עומק הקטנות. זה העומק שתינוק שמח בכל דבר קטן.

דמיון השמחה

מדוע האדם עצב בעומק, זה על דרך שנאמר (עירובין ד, א) אמה עצבה, צמצום הדבר, לפי שהוא לא רואה להיכן זה נמשך. כשהוא לא רואה לזה המשך, זה מות. מה עינינו של המות, הפסקה. הדבר היה ונגמר. לעומת זאת השמחה ענינה המשכה.

בני אדם שמחים על דרך כלל בדברים חדשים. הם שמחים או במסקנה טובה, או בדברים חדשים. זה ההיפך הגמור משמחה, שכל עניינה המשכה. לשמוח רק בדבר חדש, זה מה שהאדם לא שמח באמיתות של הדבר.

ככל שהאדם גודל, הוא תופס שבכל דבר יש תהליך, על כן רוב האנשים הרי מחפשים שמחה של הויה, במעמקי תת ההכרה של הנפש. והרי אין כאן שמחה של הויה, כי יש כאן תהליך, אם כן מה התוצאה, אני לא שמח. על כן מתי הוא שמח, כשהגיעה הנקודה האחרונה, שם הוא כבר לא רואה את התהליך, לכן הוא יכול לשמוח.

אך תפיסת אותו אדם, הוא רואה כאן איזה שהוא סוף יחסי, בסוף היחסי הזה הוא רואה כאן, איזה שהיא הויה. אז הוא שמח.

במצב הזה יתגלה אחריו שלב הבא. מה קורה כשמתגלה אחריו שלב הבא, מתגלה שזה לא הויה, אלא תהליך. אז הנפש מפסיקה לשמוח. כי מכיוון שבעצם זה שמחה של השגה ותנועה, וזה לא שמחה של הויה, והוא תופס אותה בשמחה של הויה, אז הנפש שלו אינה יכולה לשמוח שם הרבה זמן. כי אין שמה בעצם גילוי של הויה, זה

רואה שצריך תהליך, ברוך ה' יש לו בר מצוה, צריך להזמין כבר שנה, שנתיים קודם תפילין. הוא מתחיל לקלוט לאט לאט, יש תהליכים, הדברים לא נעשים בבת אחת. זה תהליך. אבל הוא מקבל הרי את התהליך כולו בדיעבד, על כן הוא לא מוכן להסכים אליו. מי שתופס שכל מציאות החיים הם תהליך, לא תפיסה שכלית בלבד, אלא הכרתית פנימית. שכל המציאות היא תהליך, אזי מתיישב לו המציאות של תהליך בנפש, כאן יכול להתחיל להיות פתח בתהליך.

הדרך שצריך האדם לתפוס את המבט הזה, כאשר יש ילד קטן רואה למשל צעצוע, אז הוא רואה יש כאן כדור, אז הוא רואה רק כדור. כאשר אדם יותר מבוגר רואה כדור, הוא לא רואה רק את הכדור ככדור, הוא רואה תהליך. הוא מבין שהכדור הזה נוצר מאיזה שהוא מקום, הוא מבין שהוא נוצר מאיזה שהוא מקום, הוא מבין שיש חומרי גלם שנוצרו, וכן על זה הדרך. ככל שאדם יותר קטן, הוא רואה את הנקודה לעצמה. ככל שאדם יותר גדול, הוא מקבל את ההיקף האמיתי שלה.

בהגדרה שורשית, יש תפיסה שאדם תופס, כאשר הוא רואה כדור אז הוא תופס את הכדור לעצמו, נמצא שהתפיסה שהוא רואה כדור לעצמו, והוא תופס אותו לעצמו, הוא בעצם תופס תפיסה של הויה במהלך. זה נקרא עומק הקטנות. הוא רואה בעצם תהליך, אבל לפי הבנתו הרי אין כאן תהליך, מה יש כאן? דבר אחד.

בעצם הרי הכדור הוא תהליך ארוך. אדם רואה חלק מאותו תהליך, ונראה לו שזה כל המציאות, אם אני רואה פרט אחד ואני לא משייך אותו למה שהיה לפני, ולמה שהיה אחרי, אז מה הוא נתפס אצלי, כהויה לעצמה. מה שהאדם תופס דבר אחד, והוא לא מצרף אותו לדבר שלפניו, הוא לא מצרף אותו לדבר שלאחריו. אלא הוא תופס אותו כמות שהוא לעצמו. אם הוא כמות שהוא

שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

ימים, הם יצרו סדר של עולם, שהתהליך מכריח כל הזמן התנגדויות חדשות. עוד התנגדות חדשה ועוד התנגדות חדשה, וחוזר חלילה כל הזמן.

העומק מה שאדם רוצה את הדבר עכשיו, ולא רק להמתין לו לאחר זמן. כי הרי המצבים ישתנו, וכל מצבים יוצרים תהליך, כל תהליך מכריח התנגדות.

כאשר בן אדם רוצה לשמוח במסקנה, להבין מהיכן זה מונח, הוא רוצה שמחה של הויה. מה העומק שהוא רוצה שמחה של הויה, הוא רוצה שמחה בלי התנגדויות. הוא רוצה לזכות למה שנאמר (משלי טז, ז) ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו ישלימו עימו, אבל בלי התהליך. הוא רוצה לשמוח לבסוף.

על דרך זה האדם חפץ לזכות למה שנאמר (תהלים קיד, א) בצאת ישראל ממצרים, הוא מוכן להשתתף בשמחה של יציאת מצרים. אבל הוא לא מוכן לעבור את השנים של בני ישראל במצרים.

העולה מדברינו בבירור, מה שאדם לא שמח בתהליכים, כי הוא רוצה שמחה בדבר שאין בו התמודדויות.

כח שמחת התהליך

אדם ששמח להתמודד, יכול להיות שמח בתהליך. ואם הוא הצליח לבסוף וניצח, אז הוא לא שמח רק במה שהוא ניצח. אלא הוא שמח בכל התהליך של ההתמודדות, שהביא לבסוף לידי ניסיון והצלחה בניסיון. הוא השיג את מבוקשו, עכשיו הוא שמח. על דרך שנאמר בחז"ל (בבא מציעא לח, א) אדם רוצה בקב שלו, יותר מתשעה קבין של חברו. הוא שמח בהתמודדות שהנפש עברה והצליחה. אבל הוא שמח לא רק מצד הסוף של הצלחה, אלא הוא שמח מצד עצם ההתמודדות.

השמחה שחלה בתנועה, היא חלה בתנועה מצד ההתמודדות המתמדת, שאדם חי בה.

שמחה של מדמה. היא לא קיימת שם באמת, כי הרי אין כאן הויה.

זה נקרא בלשון תורה, שמחת מצוה. שיש לה כמה וכמה פנים, אחד מהפנים של מצות שמחה זה מה שנאמר (דברים טז, יד) ושמחת בחגך בשלשה רגלים. כל רגל זה דבר שהולך הלאה. על דרך שנאמר (בראשית ל, ל) ויברך ה' אותך לרגלי, (בראשית לג, יד) ולרגל המלאכה, כלומר זה דבר הבא בגלל. הוא ממשיך הלאה, הוא מגלגל. בגלל, רגל, זה אותו שורש. הדבר ממשיך הלאה. כל רגל יש בה אותיות גל. זה ממשיך להתגלגל. על זה נאמר והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך, שהשמחה תמשיך לכל השנה. זה עומק ההגדרה של השמחה. כי אם הרגל היה נגמר כשהוא נגמר, אז אין כאן שמחה. השמחה היא שזה הרגליים של כל השנה, זה התהליך של השנה. שהאדם רואה שכל השנה כולה, היא מסתובבת מסביב לתהליך. כל רגל מגלה את הפנים איך להמשיך את התהליך.

קושי ההתמודדות

כיוון שהתהליך לוקח זמן, רוב בני אדם לא רוצים שמחת תהליך. זה לא רק בגלל הזמן, שהוא רוצה עכשיו את הדבר, אלא הם רוצים שמחה של הויה. על כן אצל רוב בני אדם כל זמן שהם באמצע סוגיה, כל זמן שאין את המסקנה אין להם שמחה. מתי מתגלה השמחה, כשהם מגיעים לנקודה האחרונה. אך בעומק זה לא נכון. כי התחלה של שלב היא המשך של כל ימות עולם.

ביתר ביאור, אדם שרוצה מסקנה ולא רוצה תהליך, בלשון אחרת הוא לא רוצה התמודדויות. הוא רוצה את המסקנה, והתהליך הרי מכריח התנגדויות, ההתנגדויות מכריח התמודדות. זה העומק מה שהנפש רוצה את המסקנה בלי לעבור את התהליך.

אך באמת, הששת אלפים שנה שהתרחבו משישה

שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

אך צריך לדעת האיך הדרך לעשות אותה, (ונתבאר באריכות בספר דע את מנוחתך).

יש בני אדם שמחפשים מנוחת הנפש, וגם שמה ההתמודדות סותרת להם למנוחת הנפש. ולכן גם הם לא רוצים התמודדות.

אך הדרך האמיתית, הוא כמו שכתוב (בראשית מט, טו) וירא מנוחה כי טוב, ויט שכמו לסבול, ודרשו חז"ל (בראשית רבה צח, יב) לסבול עולה של תורה, ההתמודדות היא ברצוא ושוב בנפש. רצוא - התמודדות. שוב - למנוחה.

כשאדם לא קולט את היסוד הזה, אזי אף שהוא תופס שהנפש צריך להיות לה יגיעה. אך הוא רגיל שהנפש לא מסוגלת לעמוד בזה, הוא חוזר לאחוריו, כי אי אפשר כל הזמן לחיות בעמל.

הדרך הנכונה היא, צריך שיהיה גילוי של מנוחה בנפש מקביל אל העמל. מי שיש לו רצוא ושוב מעמל למנוחה, יש לו כוח להתמודד עם העמל. כשיש כוח לנפש להתמודד עם העמל, יכול להיות שמחה עם העמל.

שמחה בחלקים

רוב בני אדם בורחים מתהליכים, ונמצאים בתהליכים כי אין ברירה וחייבים, כי כביכול סדרו של עולם מכריח אותם, עם כל מיני תהליכים, אז הם כפויים על פי הדיבור לחיות את התהליכים. אבל אין בזה שמחה. אך יש עוד דרך לשמחה, האדם מתחיל למצוא שמחה בדברים קטנים. אבל באיזה דברים קטנים האדם מוצא שמחה, יש לזה כמה וכמה פנים.

להבין מהיכן זה חל מצד נקודת הקדושה. ידועים דברי הגר"א, שכאשר האדם יושב ולומד, שיצייר לעצמו שאין רק היום הזה, רק השעה הזו, רק הדף הזה, רק הוא, זה כל מה שיש כאן. אין כוונת

כל שמח זה אותם אותיות של חמש. על זה נאמר (שמות יג, יח) וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים. פירוש אחד ברש"י, חמושים, מזוינים. מלשון מלחמה, כלי זין, מלחמה. מכאן מבואר שהשמחה היא באה מהמלחמה. במה אני שמח? אני שמח בתהליך של המלחמה, שמביא אותי לידי נקודת אחרית טובה. זה בעצם השמחה מצד מדרגת העולם הזה. מצד מדרגת העולם הזה, אין שמחה יותר גבוהה.

לקבל שמחה בתענוג, ותענוג בתהליך, זה ההסכמה העמוקה בנפש לחיות חיי התמודדות. לשמוח בתהליך, זה מה שהאדם שמח בתהליך שמורכב כולו מהתנגדויות והתמודדויות. יש בני אדם ששמחים בהתמודדות, אז הם שמחים בתהליך. מי שלא שמח בהתמודדות, הוא לא שמח בתהליך. הוא שמח בתוצאה.

לפי זה נבין למה לרוב בני אדם אין להם שמחה כאן בעולם. בן אדם לא רוצה מלחמה. על כן אין לאדם שמחה בהתמודדות ברוב המקרים. מכיוון שמדרגת השמחה שמתגלה כאן בעולם, זה שמחה מכח התמודדות, לכן נפשות של רוב בני אדם לא שמחות.

ירא מנוחה

עתה ננסה להסביר, למה בני אדם קשה להם עם ההתמודדות. מה העומק בזה. בלשון קצרה מאוד, כי הם רוצים מנוחה. מה שהנפש לא מוכנה להתמודד ברוב המקרים, כי הנפש רוצה מנוחה. כי היא תופסת שאם היא תיכנס לתהליך של מלחמה, היא איבדה את המנוחה.

רוב בני אדם מבקשים את מנוחת הגוף ולא את מנוחת הנפש. וההתמודדות סותרת להם את מנוחת הגוף. על כן מה בני אדם עושים, הם יוצאים שלושה ימים בחופש, ליסוע לאיזה שהוא מקום. זה בריחה מהמציאות. [יש אופן של מנוחה כזאת,

שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

שבר השמחה

השמחה בחלקים יש לה גם פנים של שבירה, האדם לא שמח בהווית הבורא, כי אין לו הכרת הבורא. האדם לא שמח בתהליך כי הוא רוצה את הדברים מיד. האדם רוצה לשמוח, על כן הוא לוקח דבר פרטי, שהוא יכול להשיג מיד. כגון ממתק או בגד חדש. זה זמין, מיד, מזומן לפניו, הוא יכול לקחת.

כאשר האדם מסתכל על דבר והוא רואה רק את הדבר הזה לנגד עיניו, הוא יכול לשמוח בפרט. זהו השמחה של ילד קטן, כי הקטן לא רואה מה לפנים ומה לאחור. אם זה מה שיש, הוא יכול לשמוח.

בעומק, כל בן אדם בשעה שיש לו יצר הרע ויצר טוב, והוא שומע ליצר הרע, הוא כמו ילד קטן. הרי זה ברור, שהוא לא חושב מאין באת (אבות ג, א), והוא לא חושב לאן אתה הולך. כי אם הוא היה חושב, על זה היה נאמר, ואי אתה בא לידי עבירה. אם כן על מה הוא כן חושב, על הדבר שהוא נמצא בו עכשיו.

על זה בנויה בעומק כל תאוה. שהיא כמו שנאמר (משלי יח, א) לתאוה יבקש נפרד, מה ההגדרה של נפרד? הוא מפריד את הרגע הזה מהרגע הקודם, והוא מפריד את הרגע הזה מהרגע הבא, ולדידו אין לך אדם שאין לו שעה, זו השעה היחידה שיש בעולם.

כאן בעצם הגילוי כמעט של הרוב המוחלט, של השמחות שיש בעולם. אנחנו רואים את זה הרבה פעמים בשעה שבן אדם שמח, הוא לא חושב ולא רוצה לחשוב מה היה אתמול, ומה יהיה מחר.

למשל אם תבוא לחתן וכלה, תגיד לו באמצע החתונה שרוקדים, תשמע עוד שבוע אשתך צריכה ללכת לעבודה, ואתה לכולל. אז הוא יגיד לך די בצרה בשעתה. כי כל שמחה שאדם שמח מצד נקודת הפרט, הוא לא רוצה לחשוב על העבר, הוא לא רוצה לחשוב על העתיד.

הדבר לשכנע את האדם, שזה קל ולא קשה. שאם יש מחר זה יהיה קשה, לכן יש רק הרגע. אלא מונח כאן יסוד עמוק בעצם התפיסה. ובלשון רבותינו זה נקרא שהאוחז ממקצת האחדות, אוחז בכולו. על דרך זה ידועים דברי הרמב"ם על דברי המשנה (מכות ג, טז) לפיכך הרבה להם תורה ומצות, כי ממצוה אחת אדם יכול להגיע אל הכל. אל גילוי הבורא יתברך שמו.

נסביר את הדברים בלשון פשוטה במה שנוגע עתה לענינו. יש תפיסה שכל דבר בבריאה הוא חלק מתהליך, ויש תפיסה בבריאה שבורא העולם ברא את העולם, כוח הפועל בנפעל. על כן בכל דבר שנפעל, יש את הכוח השלם של הבורא. יש תפיסה עמוקה בבריאה, שכל פרט חבוי וגנוז בתוכו, האור של הכל. זה מעמקי הבריאה. מי שמגלה את אותם פנים פנימיים, הוא יכול לשמוח בכל פרט. אבל כל זה שייך דוקא באדם שכל מה שהוא מגלה בפרט, הוא מגלה בו את הכל. הוא יכול לראות בפרט אחד קטן את הבורא עולם. אבל מהדבר הקטן את מה הוא השיג? את הכל. את הקב"ה.

יש בן אדם שרואה דבר טוב בעולם, אז הוא רואה את היופי שגנוז בבריאה. הוא רואה פרח רואה יופי. זה מעורר בו נקודת שמחה. מהיכן העומק הפנימי, הוא רואה את הטוב השלם שמתגלה כאן. על כן הוא לא רואה את הפרט של הפרח, אלא הוא רואה את אור ההטבה, הוא רואה את היופי, את החדווה, כל פנים ופנים להיכן שיתגלו. רק הפרט הקטן גילה לו פנים גדולים של אותו דבר.

אם האדם שמח בפרח הקטן לעצמו, זה תינוק. תינוק כאשר נותנים לו צעצוע, הוא שמח בצעצוע.

אדם גדול שיכול לשמוח מדבר קטן, כי בדבר קטן מה הוא רואה, פתח אל הכל. אם כן השמחה שלו היא מעצם מהכל, ולא מהדבר הקטן. זה התפיסה איך מדבר אחד קטן, יכול להיות שמחה שלימה. אבל כל זה דוקא כשהאדם תופס שהכלי קטן, אבל האור שמתגלה מתוכו הוא אור שלם.

שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

חז"ל, מה זה משיחה, חוט שמודדים אתו, ומדוע הוא נקרא משיחה, כי הוא נמשך, מתארך. כמו שמושחים כהן גדול או מלך בשמן המשחה. מדוע הוא נקרא שמן המשחה? כי הוא דבר שממשיך. על כן נאמר בחז"ל (כריתות ה, ב) אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתימשך מלכותו. כלומר כל ענין המשחה הוא כדי שהדבר ימשך. על כן המשיח נקרא בשם משיח, כי הוא מגלה שכל ימות עולם זה היה תהליך אחד שלם. דבר אחד שנמשך ששת אלפים שנה.

ככל שהתהליך יותר גדול, השמחה יותר גדולה. ההיפך הגמור ממה שנראה לבני אדם. בן אדם רוצה תהליך קצר, בכדי להגיע לשמחה. אבל האמת היא שכל שהתהליך יותר גדול, השמחה יותר גדולה. כפי עומק אריכות הבריאה, של ששת אלפים שנה, כך עומק השמחה. ועל זה נאמר בסוף הגלות (ישעיהו נה, יב) כי בשמחה תצאו, כי בתיקון השלם יתגלה שכל מה שהוא יותר ארוך, זה יותר שמחה.

סיכום כח השמחה

נסכם את הדברים בקצרה. יש שמחה בהויה שזו שמחה שלימה. ויש שמחה בתהליך, והשמחה השלימה בתהליך זה התהליך של כל ימות עולם. זה שמחה בהתמודדות שמביאה לידי נקודת התכלית. ויש שמחה בכל פרט, שמחה בכל פרט מצד השבירה והקלקול. האדם רואה את התכלית בפרט הזה. הוא לא רואה מה לפניו ומה לאחוריו, אבל שמחה שלימה בפרט הוא, שמכוח הפרט הוא רואה את הכלל כולו. כאשר האדם חי בכזו שמחה, הוא יכול להיות עצוב, ומדבר אחד קטן הוא יכול לצאת מהעצבות. הנשמה שלו מתמלא אור ושמחה, כי זה האיר לו אור גדול. ■ מסדרה דע את

שמחתך - דע את שמחתך 013 שמחה בהויה בתנועה ובכל פרט

וכן על דרך זה, אדם נעשה לו נס, היה לו צרה והוא ניצל ועכשיו הוא שמח, עכשיו תספר לו את כל הצרות שהיה. יש בן אדם שייגיד, לא רוצה לשמוע. עכשיו ברוך ה' טוב אני שמח במה שיש לי. הוא לא רוצה להיזכר בצרות. אבל זה לא רק שהוא לא רוצה להיזכר בצרות, הוא לא רוצה להיזכר מה היה, והוא לא רוצה להיזכר מה יהיה. הוא חי את ההוה, את הרגע, את השניה.

שמחה שלימה

אך השמחה השלימה היא שמחה בתהליך שלם. כל תהליך עניינו לא פרט, אלא כללות של תהליך. זה תפיסה של שמחה בכללות. השמחה הזו מגיעה ממדרגה שנקראת חמש, מצד חמישה שמות שיש לה לנפש.

הגילוי שמתגלה בשמחה השלימה, היא שמחה של כל חלקי הנפש. בשמחה השלימה של שמחו צדיקים בה', בכללות הויה, בשמחה של התנועה אז התנועה שלימה. וגם אם זה תנועה חלקית, הוא שמח בתהליך שלם בערכו. בקומת הנפש בכללות, חמישה חלקים, זה שמחה שלימה בנפש מצד התנועה.

זה נקרא גילוי אורו של משיח. כמו שמאריך הרמח"ל בספר דעת תבונות, הוא קורא לזה בלשונו, גילוי ייחודו יתברך שמו. שיש כח אחד שמנהיג את הכל לתכלית אחת. וכל ימות עולם, על כל מרכיביהם ואפילו הפרט הקטן ביותר, הוא מוכרח על מנת להיות חלק מהגילוי השלם, שיתגלה בסוף ששת אלפים שנה. נמצא שכל ימות עולם, מהו? תהליך אחד על כל המרכיבים, ולו הקטן ביותר. זה תפיסה עמוקה מאוד בנפש. שאדם תופס שכל פרט, ולו הקטן ביותר, הוא חלק מאותה סוגיה, הוא חלק מאותו תהליך. מי שתופס כך את החיים, יש לו שמחה אמיתית.

שמחה זה אותם אותיות של משח, משיחה בלשון

השורש בנעלמות לעיגולים בקו - שהקו אינו ביושר גמור

ועוד נוסף, שבאופן הנעלם והדק גם הקו עצמו הוא לא ישר מוחלט, כי אם הוא היה ישר מוחלט אזי לא היה אופן של עיגול. לדוגמא בעלמא, כאשר אדם מצייר קו, לא יתכן שכל נקודה עומדת בדיוק בנקודה הקודמת, אלא ישנה סטייה מאד קלה, רק שהיא בלתי ניכרת לעין הגשמית הרואה, אבל בעין יותר דקה אפשר לראות את הסטייה. בנעלמות, מה שמהקו נעשה עיגול, הוא מחמת שבעצם הקו עצמו לא היה ממש בנקודה אחר נקודה ביושר גמור. הרב ז"ל הגדירו כקו אחד דק, אבל בתוך הדק עצמו יש דק לפנים מן דק שבזה חייב להיות שיש איזו שהיא נקודת סטייה בישראל, והיא גופא השורש הנעלם למציאות העיגולים. וזהו השורש הנעלם אף לגי קוים, כי פעם נטה ימינה ופעם נטה שמאלה. ונדגיש, שלכן אין ישר גמור בבריאה ובדקות, גם העיגול הוא לא ממש עיגול, בשביל שיהיה עיגול גמור צריך שכל נקודה תהיה ממש שווה בהתקמותה, וגם זה לא קיים. לכן ביושר יש מעט סטייה לעיגול, ובעיגול יש מעט סטייה לשורש היושר, וחוזר חלילה, וזוהי אחדות עיגולים ויושר.

בדקות, בדרך רמז, יושר שורשו - י' ש' ר', עיגול שורשו - ע' ג' ל', וזוהי גימ' של תרי"ג. זה נקרא פרצוף, פרצוף הוא בצורה של תרי"ג, פרצוף אותיות צרוף, כמו שמאריך הרמח"ל, הספירות הם בסוד עשרה, והפרצוף הוא בסוד תרי"ג. וא"כ, צורת הבריאה היא צירוף של יושר ועיגולים, וזה נקרא "תרי"ג מצוות". זוהי צורת הבריאה, זהו צירוף של הבריאה, וזוהי צורת הצירוף. אבל הצירוף גורם לא רק שהעיגולים ויושר מצטרפים, אלא הוא גורם שהיושר הוא לא יושר גמור, והעיגול הוא לא עיגול גמור. וזהו צרף, צר-פר. נקודות נקודות, צרות.

וכאן מונח מצד אחד האחדות שביניהם, אבל מצד שני שורש הקלקול שיוצר מציאות שאין תנועה מדויקת בבריאה. אנו מדגישים את העומק הנורא שנתבאר כאן - אין תנועה מדויקת בבריאה (עין ברכות ג' ע"ב,

חצות - כחצות, בחינת א"א לצמצום). ולכן, כאן הוא שורש כל הקלקולים כולם שעתידים להיות. ודאי שהשורש דשורש זהו עצם כך שהאור א"ס הסתלק ונעשה חלל, וחלל הוא העדר, וההעדר הוא שורש דקלקול. אולם זהו השורש מצד ההעדר, אולם כאן יש תנועה, ולכן כאן זהו השורש לקלקול מצד התנועה. יש העדר ויש תנועה, ההעדר שורשו בצמצום, התנועה שורשה בקו. תנועתו של הקו עצמו היא בלתי מדויקת. ועל זה נאמר "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ), יחטא מלשון להחטיא את המטרה, כדברי רבותינו, "אני ובני שלמה חטאים" (מלכים-א, א, כב) - חסרים, כלומר מחטיא את הדבר, שהוא אינו שלם, מחמת שהתנועה כאן לא יכולה להיות מציאות שלמה בתנועתה, וזהו עומק מציאות הבריאה (ובדקות השורש בתנועות הצמצום, הסתלקות אור א"ס מתוך החלל לחוץ. ובה נעשה חיבור של העדר ותנועה, תנועה שיוצרת העדר. ותנועה זו אינה שווה, נקודה אחר נקודה בדקדוק).

אשר על כן, כאן מצינו ששורשי התנועה שבבריאה הם לא תנועות שלמות, אלא הם חסרות מעצם יסודם. כאן מונחת תחילת ההשרשה של נקודת הנידון. לאחר מכן אפשר לראות בכל מדרגה ומדרגה היכן התנועה שלה אינה שלמה, שזוהי בעצם כל עומק ההשתלשלות. אבל היסוד הוא כאן, שתנועת הדבר אינה תנועה שלמה.

ולפי מה שנתבאר יש להדגיש, שמה שנאמר כאן: נתפשט ונעשה כעין גלגל אחד עגול מסביב, זהו יושר ועיגולים דמדרגת קו.

והעגול הזה היה בלתי דבוק עם אור הא"ס הסובב עליו מכל צדדיו

העיגול אינו דבוק באור א"ס הסובב

ביאור הדברים. ראשית הייתה התחלת התפשטות של הקו, ורק לאחר מכן נעשה עיגול. לפיכך, ישנה עכ"פ

שאם יתדבק בו יחזור הדבר לכמות שהיה ויהיה מתבטל באור א"ס ולא יתראה כחו כלל ויהיה הכל אור א"ס לבד כבראשונה לכן העיגול הזה סמוך אל עיגול הא"ס ובלתי מתדבק בו.

אין מציאות של דביקות בבריאה אלא מכח הקו

כמו שהוזכר, דבק בגימ' קו - כל דבקות בבריאה היא מכח הקו. העיגולים אינם דבקים, והגורם לעיגול לים להיות מחוברים אהדדי זהו הקו, שהרי העיגולים נעשו מכח כך שהקו מתפשט ונעשה עיגול. וא"כ, כאן מונח עומק נקודת הדבר שאין מציאות של דביקות אלא מכח הקו.

נחדד שנית, הוזכר לעיל בדברי הרב ז"ל שהקו התפשט לאט לאט, ובפשטות, הוא התפשט לאט לאט מחמת שהייתה לו נקודת עצירה, והתפשט מנקודת עצירה לנקודת עצירה. והפועל של נקודת העצירה הזו, שמכל קו נעשה עיגול, וזהו גופא ה"לאט לאט" שבו. כבי- כול אם הוא היה מתפשט ישר לא היו נעשים עיגולים כמשנ"ת, הוא התפשט, עוד תוספת, והתוספת יוצרת עיגול. לכן בודאי שזהו לאט לאט, שהרי זהו הפועל יוצא של ה"לאט לאט", שהרי מכל קו נעשה עיגול. ונמצא, שעשיית העיגול היא המעכבת את ההתפשטות של הקו. ובדקות ישנם ב' הבחנות. א. שכיון שנעצרה התפשטות הקו לכן נעשה עיגול. ב. שכיון שנעשה עי- גול, נעשתה עצירה תקיפה יותר, וחוזר חלילה.

לאחר שנשלם אותו עיגול, כמו שהוזכר לעיל מיסוד דברי הרב ז"ל, ישנו חלון בתוך העיגול, דרך החלון נות בעיגולים הקו ממשיך. חלונות, תלן - אותיות נחל, דרכו מעבר הקו. לולי החלון הקו לא היה יכול להמ- שיך, והנחל הוא בחינת נחלה, שעובר וממשיך ממקום למקום דרכו. והרי שבחינת החלון בעיגול, אף הוא בחינת קו, שדרכו עובר הקו, והוא עצמו, תלן-נחל, המשכה, קו.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

מעט תחילה של התפשטות קו קודם עשיית העיגול. תחילת התפשטות זו התפשטה מהאור א"ס הסובב, שממנו התפשט מעט קו, ולאחר מכן נעשה עיגול, ולכן ישנו הבדל בין הא"ס הסובב לעיגול שנמצא בתוכו.

בפשוטו, היה אפשר להבין שתיכף שהתפשט הקו נעשה עיגול, מתחילת נקודת הקו, ואזי עיגול האור א"ס הסובב והעיגול שבחלל דבוקים. לכן הרב ז"ל מגדיר שנעשתה התפשטות של הקו בתחילה. וכפי שחודד לעיל, ההתפשטות גורמת לכמה דברים: א. האור אינו ממש כפי האור שהיה קודם לכן. ב. תנועה יוצרת הת- מעטות, תנועה מלשון עינוי, העינוי מצמצם את הדב- רים. ג. התרחקות האור ממקומו הראשון זוהי מציאות נוספת של התמעטות. ד. יתר על כן, הרי התנועה כאן היא לא רק תנועה של הקו, שהרי העיגול עצמו נעשה מתנועה, וכל הויתו היא תנועה מעגלית תדירה. ולכן התנועה של העיגול עצמו יוצרת עוד הצטמצמות בתוך העיגול עצמו. ומחמת כל הצמצומים הללו, לכן העיגול אינו דבוק עם האור א"ס הסובב עליו, וזהו מעמקי העיגול.

לפיכך, מה שנאמר כאן: והעגול הזה היה בלתי דבוק עם אור הא"ס הסובב עליו, זהו מחמת שיש צמצום של האור א"ס דרך הקו עצמו. בדקות, כמו שהוזכר לעיל, ישנם צמצומים רבים נוספים הגורמים לכך, הרי האור א"ס עצמו שהצמצום מבפנים לחוץ הוא גם צמצום - צמצום בעצם כך שהוא מתנועע, צמצום בעצם כך שהוא נעתק ממקומו, צמצום בעצם כך שהוא יצא דרך קו. ויתר על כן, כל החזרות של הקו, שאזי ישנם את שלשת המדרגות: א. האור עצמו, ב. הצינור שהוא הניצוצות, ג. הכלי עצמו שהוא הקו [כל המדרגות הללו נתבארו לעיל, ולא נשוב ונשנה אותם בכל פעם]. עכ"פ, כאשר האור א"ס הגיע למדרגת העיגול אזי הוא לא דבוק בא"ס הסובב, כיוון שישנם כאן את כל הצמצומים הללו. ובנוסף לכך יש חלל בין עיגול דכתר, לעיגול דאור א"ס הסובב.

אור א"ס

אזרח, א-זרח. אלופו של עולם זורח ומאיר, אור אין סוף. ולעומתו גר (ר"ת ג' ראשונים). אולם אף גר נכלל ביש-ראל, ומאיר בו אור א"ס, כמ"ש (סוכה, כז, ע"ב) ור"א, האי "כל" האזרח מאי עביד ליה, מיבעי ליה לגר שנתגייר וכו'. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאורי הזהר, דף קנח) ובהן סוד ה' מיני גרים של סוד אזרח (היינו ששורש הג-רים באזרח) ר"ת, אימים, זוזים, רפאים, חרי (עיין ברא-שית, יד), אבל עמלקי לא אמר, רק שדה העמלקי (שם), ונגדן היו אצל אברהם (הנקרא איתן האזרחי, עיין ערך קטן חסד) ה' מיני גרים, ענר, אשכול, ממרא, אליעזר, הגר המצרית. ועיין עוד בדבריו (דרושים על סדר ההש-תלשלות, דף רפו. וביאור משנת חסידים, דף קנט).

ועיין כלבו (סימן קמז) גר צדק שנתגייר מפני ייחודו של הקב"ה, ולפיכך משלו כאזרח, האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם (במדבר, טו, כג), ומהו כאזרח, אמר הקב"ה חביב עלי זה כאברהם, דכתיב (ישעיה, מא, ב) מי העיר ממזרח צדק.

צמצום

אזרח, א-זרח (עיין מאור ושמש, ויקרא, עקב, ועוד. ואור המאיר, בראשית). והזריחה באה בצמצום הגמור, עלות השחר, חושך גמור. ובספר השורשים לרד"ק כתב אזרח בערך זרח, ודו"ק. ונאמר בחינת צל, הסתרת הזריחה, במועדים פסח וסוכות. בפסח אוכלים אותו צלי, צל-י. ובסוכות יושבים ב"צלא" דמהימנותא, בחינת צל. שורש צמצום האור, ודו"ק.

קו

כל הבריאה נטועה באור א"ס ע"י הקו. ועיין מצודות ציון (תהלים, לז, לה) אזרח - ענין אילן הנטוע מזמן רב, והוא שאול מלשון כגר כאזרח (ויקרא, כד), אשר יאמר על תושב הארץ. וזהו אזרח, אור-זרח. אור א"ס זרח ע"י הקו. ועיין ליקוטי אמרים (אות י') היהודי בכל מקום נקרא אזרח ואינו גר ואכסנאי, כי יש לו קרוב והוא השי"ת.

ועוד. קו גימט' דבק. ועיין מצודות ציון (מלכים, א, ז, לו)

כמער - ענין חיבור ודיבוק, כמו ומתערה כאזרח רענן.

עיגולים

סביב. ועיין מלבי"ם (ישעיה, יט, ו) ומתערה כאזרח רענן, התפשטות השורשים והסתובבותם "סביב".

ועוד. עיין שפת אמת (על עץ חיים, שער לח, פ"ז) ודע כי עגל הוא בגימט' ק"ג, ס"ג עם יו"ד אותיות שהם ע"ג, והיא בעצמה מספרה וכו', ועם ד' אותיות יעלה הכל ק"ג כמנין עגל (עכ"ל העץ חיים). נלע"ד דר"ל בזה וכו' דב-שער השמות פ"ז כתב רז"ל, ואמנם הת"ת הנקרא ז"א, בימי החול דעת חיצון שלו הוא שם ב"ן, והפנימי הוא שם ס"ג וכו', יע"ש. ונודע מכמה מקומות שהיסוד נקרא משכיל לאיתן האזרחי (עיין ערך קטן אבא) להיותו עולה עד הדעת להמשיך טיפת הזיווג ממנו, ועיין בשער הש-בירה פ"ג, לכן עג"ל שהוא בגימט' ס"ג וכו' בו ירמוז סוד היסוד המזדווג במלכות התחתונה רחל וממשיך טיפת הזיווג מן הדעת שבו שם ס"ג.

ועוד. אזרח לשון זורח, "גלוי". עיגול, גלוי-ע. כי הקו גנוז בתוך העיגול, ולכך הקו נעלם והעיגול גלוי. ובעומק, קו - השגחה פרטית, נעלמת יותר. עיגול - השגחה כללית, גלויה יותר. עיין ספר השורשים, ערך זרח.

ישר

עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ליקוטים דף שנת, ד"ה וזהו בגדי שש) רא"ש תו"ך וסו"ף, מש"ה שלמ"ה משי"ח, עשויים באמת וישר, והמשכילין יבינו מאיתן האזרחי עד הים המערבי, בקו היושר, עיי"ש

שערות

שערות בחינת שגגה, מותרי המוח. ודו"ק היטב. כי כל שגגה נובע מ"השערה". וכתוב (במדבר, טו, כט) האז-רח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה.

אזן

עיין מגלה עמוקות (וישב) תעיין באותיות שדה, כזה, שיי"ן דל"ת ה"א, הרי הנעלם י-נ-ל-ת-א (אותיות לאיתן) סימן

משכיל לאיתן האזרחי, שהוא בגימט' אנכי - שמע, ר"ל בתורה שמתחלת אנכי, ובשמע, ומבטלן שדה של סט"א (עשו איש שדה).

ועוד. אזרח, אז-רח. עיין ערך קטן גבורה. שורש יצחק באזן כנודע.

חוטם

כתיב (במדבר, טו, יג) כל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח ניחח לה'. אזרח, אז-רח, לשון ריח.

פה

דיבור. וכתיב (ויקרא, כד, טז) ונקב שם ה' מות יומת רגם ירגמו בו כל העדה כגר כאזרח בנקבו שם יומת. ועיין מגלה עמוקות (שם) ר"ל הוצא את המקלל מחוץ למחנה שהוא אינו בכלל מחנות ישראל, אע"פ שהוא גר, ניצוצו מן מצרי הוא, אבל מכאן ואילך גר ואזרח דין אחד להם, גר ממש אזרח.

ועיין אור המאיר (יוחי) מי הוא המשכיל לדיבור, האזרחי, היינו מדת האהבה מדתו של אברהם הנקרא אזרח (ב"ב, טו, ע"א) מכאן נולד אצל המשכיל להוציא דיבור, וכו', ולכך ר"ת משכיל לאיתן האזרחי, מל"ה. עיי"ש פרשת פנחס. ועיין בן ביתי (תהלים, פט, א) משכיל לאיתן האזרחי, ר"ת שם מל"ה מע"ב שמות. וכן על פי הוי"ה, גימט' אזרח.

עינים - שבירה

מיתה, באדם ובבהמה, בהמה גימט' ב"ן כנודע, שבו היה השבירה. וכתיב (ויקרא, יז, טו) וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר.

ועוד. כתיב (תהלים, לז, לה) ראיתי רשע עריץ ומתערה כאזרח רענן. ובדרך רמז, כתיב (איוב, כז, יג) זה חלק אדם רשע, ר"ת אזרח. וכן "חרבו" בגימט' אזרח. ועוד "עוד נגע אחד" גימט' אזרח. ועוד. אזרח בגימט' ראיה.

עתיק

סוד הדילוג, היפך אריך תהליך ארוך. וכתיב (שמות, יב, מח) וכי יגור אתך גר (גר, נעתק מעכו"ם לישראל) ועשה

פסח לה', המול לו כל זכר ואז יקרב לעשו-תו והיה כאזרח הארץ. פסח - דילוג כנודע.

וכן כתיב גבי ימי הפסח (שם, שם, יט) כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההיא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ. וכן כתיב (במדבר, ט, יד) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח לה' כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה חקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ. פסח הוא להוי"ה, גימט' אזרח. וכן היום הזה הוציא הוי"ה (בא, יב, נא).

ויום אחרון של פסח, קרי"ס. ואמרו (זוה"ק, ח"ב, קע, ע"ב) לאיתנו, כתיב הכא לאיתנו, וכתיב התם (תהלים, פט, א) משכיל לאיתן האזרחי, ועל דא לפנות בקר, בההוא זמנא דא קדים אברהם למעבד רעותא דמאריה, כדין אתקרע ימא.

אריך

עיין עבודת ישראל (סוכות) האזרח בגימט' ארך, עיי"ש. ועיין צמח צדיק (לשמחת בית השואבה) גימט' רוי"ה, עיי"ש.

ועוד. אורך, אור-ך. והיא בחינת ארון, אור-ן. כ - כתר. נו"ן, נו"ן שערי בינה, ששער הנו"ן בחינת כתר כנודע, סוד נתיב לא ידעו עיט, חיבור חו"ב, כנודע. וכתיב (יהושע, ח, לג) וכל ישראל וזקניו ושטרים ושפטיו עומדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים הלויים נשאי ארון ברית ה' כגר וכאזרח. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קו) וזה נרמז במלת ז"א, נוטריקון נתיב אהיה, שהוא סוד נתיב לא ידעו עיט, ר"ל אברהם נקרא עיט, אע"פ שזכה לא"י, ונקרא איתן, ואיתא בזוהר משפטים (קי, ע"ב) שאותו נתיב של אהיה בסוד ואהיה אצלו אמון, נקרא איתן, שכן אברהם נקרא עיט, כמ"ש רש"י (ישעיה, מו, מא) על פסוק קורא ממזרח עיט שהוא אברהם.

ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור הזהר, דף קמב) וסוד האזרחי, הוא הסוד המתגלה ברל"א שערים, גימט' האזרחי, והם פנים ואחור, זו"ן, גימט' נתיב, ואחד הנעלם השער הנ' הכולל הכל הוא איתן, הכולל תס"א שערים מסוד האזרחי, עיי"ש.

אבא

דירה מיוחדת לכל האזרח בישראל וכו'. ולכך דוקא בחג מקריבין ע' פרים מול ע' אומות, לומר דכל מה שבניי נבדלין לעצמם מזככין ג"כ כל העולם.

נוק

בנוקב את השם כתוב האזרח. נוקב מלשון נוק'. ועיין ערבי נחל (ר"ה שחל בשבת). (עיין ערך קטן פה).

ועוד. אמרו (סוכה, כח, ע"א) דת"ר, אזרח זה אזרח, האזרח להוציא את הנשים וכו'. אמר מר, האזרח להוציא את הנשים, למימרא דאזרח בין נשי בין גברי משמע, והתניא האזרח לרבות את הנשים האזרחיות שחייבות בעינוי, אלמא אזרח גברי משמע, וכו', עיי"ש. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ונקראים מצות עשה, וד"ה זה ספר תולדות אדם). ועיין ספר הקנה (ד"ה ענין יום הכיפורים, וד"ה סוד הסוכה).

ועיין עבודת ישראל (סוכות, ד"ה בפרשת אמור) אזרח, אזרח. כי אז מספרו ח' הרומז לח' אותיות הוי"ה ואדנ"י ששם נרמזים על עלמין דדוכרא ונוק' וכו', והכי פרו' שא דקרא, אזרח, פירושו דוכרא ונוק', ישבו בסוכות, וא"כ גם נשים חייבות, להכי כתב האזרח דהאי שמספרו רכ"א - ארך, להורות שסוכת אר"ך מגין עלינו מעלמא אריכא, וממילא נשים פטורות כיוון שאין להם שם עליה.

כתו

כתר - כרת. וכתוב (שמות, יב, יט) כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ. ועיין של"ה (מסכת תמיד, נר מצוה, צה, סימן פט), מש"כיל לאיתן האזרחי וגו', בזה המזמור רומזים לספירת הכתר. ובסוד הכתר, יוה"כ. כתיב בה (ויקרא, טז, כט) בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם.

ועוד. סוד האין. ועיין רש"ר הירש (בא, יב, מח) "זרח" - להפיץ ממעמקים, מכאן "זריחת" השמש, ו"מזרח" המקום שממנו מפיצה השמש את קרניה ממעמקים - מקום הנץ החמה. "אזרח": יישות הנמצאת באותו מקום בו עלתה מחשבת ה"אין" אל ה"יש".

ממנו נמשך הטיפה מן המח לבן. ועיין שער הכוונות (דרושי חג הסוכות, דרוש ה) ולפי שיוסף סליק בחביבו לעילא עד המח ויורד למטה בסוד בנימין, כנזכר בפרשת פקודי בהיכלות וגם בפרשת שלח לך וגם בפרשת משפטים, בענין ההוא סבא בפסוק משכיל לאיתן האזרחי, וסליק עד מוחא להמשיך משם טיפת הזרע, ולכן הלולב גבוה מכל שאר המינין (ועיין עץ חיים שער שבירת הכלים, פ"ג, ושער ההקדמות, כה, ע"ב. ושער הפסוקים). וספר הליקוטים (וזאת הברכה, ד"ה ואמר כלביא). ופע"ח (שער הלולב, פ"ב). ומחברת הקודש (שער השבת, דרושים ובורא את הכל, ושער הלולב וד' מינין). ועיין עץ הדעת טוב (וישב) יוסף, יסוד, עלה בדעת המכריע בין אבא ואמא, בסוד משכיל לאיתן האזרחי, הנזכר בסבא דמשפטים, ואז נקרא "יהוסף", בסוד עדות אותיות דעות, וז"ש עדות ביהוסף שמו, ובו נרמז שם י"ה.

אמא

סוכה סוד אמא, כנודע מאוד. וכתוב (ויקרא, כג, מב) בסכת תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכת. ובזוה"ק (ח"ג, קג, ע"א) כל מאן דאיהו משר-שא וגזעא קדישא דישראל, ישבו בסוכות תחות צלא דמהימנותא וכו'. ועיין אור לשמים (וזאת הברכה) "כל", פירוש הכולל הכל, רומז לאור המקיף, האזרחי - שזרח לכל, ישבו בסוכות - שזוכה להמשיך הארה וקדושה מאור המקיף. ועיין דגל מחנה אפרים (אמור, ד"ה כל). ומחשבת חרוץ (אות יב). ועיין עוד ליקוטי תורה (חב"ד, דרושים לשמ"ע).

ד"א

עיין רמ"ז (זוהר, ויקרא, אות תסד, הגהות) אזרח גימט' רי"ו, ה"ס שם ע"ב דויסע ויבא ויט, שהם טיפת החסדים (וגבורות), וכנזכר בכמה מקומות, ומשם נשמות ישראל, ולכך לא נקלטו הערב רב תחת העננים. ועיין מגיד מישרים (תרומה) דבהאי נדבה יהיו בניי האזרחים גבאים ולא מערב רב. ועיין שפת אמת (סוכות, תרס"ד) בסוכות נבדלין בניי מן האומות ע"י מצות סוכה שהיא

חכמה

אמרו (ב"ר, יט, ה) "ונחמד העץ להשכיל", מכאן שמור סיף חכמה, היך מה דאת אמר (תהלים, פט, א) "מש־כיל" לאיתן האזרחי. ועיין ויק"ר (לה, ז) ואין משכיל אלא רה"ק (בחינת חכמה מאין תמצא) כד"א משכיל לאיתן האזרחי. וכן הוא שם (במדבר רבה, יד, ה), ועוד מקומות. וכתיב (מלכים, א, ה, יא) ויחכם מכל האדם, מאיתן האזרחי (שהוא אברהם, כמ"ש חז"ל). ועיין זוה"ק (ח"ב, קי, ע"א). ועיין פרדס (שער כג, פ"ג, ערך משכיל) ויש מש־כיל דהיינו משכיל לאיתן האזרחי והיא בבינה המתעלה למעלה במח ומתדבק בחכמה, ומפרש ומתרגם לאזרח י" שהוא אברהם המאיר מן העולם העליון בכח חכמה. ועיין עוד ליקוטי תורה (חב"ד, ראה) אזרחי, בחינת עלו במחשבה, וכו', יו"ד של שם, עיי"ש.

בינה

יין. והוא נסכים. ואמרו (זבחים, מה, ע"א) ת"ר, אזרח, אזרח מביא נסכים ואין העכ"ום מביא נסכים. ועיי"ש (צא, ע"ב. ומנחות קד, ע"א). ואמרו (מנחות, קז, ע"א) ת"ר, אזרח, מלמד שמתנדבין יין, וכמה, שלשה לוגין. ועיין אמרי אמת (מוצאי יוה"כ, ד"ה כתיב לך אכול) בשם הפנים יפות, אבד מביא את זבחיו היום ונסכין מכאן ועד עשרה ימים, אלו עשיית, שכולם סוד בינה, כנודע.

ועיין דן ידין (מאמר ו) ומיתת האזרחי מוכיח והוא בשור־ה טובה וכו', פירש מיתת אברהם הנקרא איתן האזרח־חי שמת בטבת כנודע מספרי המקובלים, בסוד תקבר בשיבה טובה, ר"ת למפרע טבת, והוא הבשורה הטובה וכו', והוא המבטל קליפה כנגדה וכו', ר"ל יש בקליפה ג"כ נקראת טבת בסוד (ובת טבת) הכתוב בספר דניאל, והיא באה מצינור השמאלי שבבינה שדינין מתערין מינה כנודע, ושם נקודת צירי, עיי"ש.

דעת

דעת דקלקול, זנות. וכתיב (ויקרא, יח, כו) ולא תעשו מכל התועבות האלה האזרח והגר.

ודעת דתיקון - דעת - עתד, שורש של עתיד. ועיין ליקוטי

תורה חב"ד (דרושים לשמ"ע, ועוד) כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, דהיינו מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעת"ל, עכשיו ישבו בסוכות, שמתגלה עליהם בבחינת סוכה ומקיף. ולכך המצוה למען "ידעו", ודו"ק. ובדרך רמז, "לא ידענו מה" (כי תשא, לב, א) גימט' אזרח.

חסד

עיין צמח צדיק (סוכות, ד"ה וסוכת הוא בט"ו) האזרח, ר"ל ה' פעמים אזרח, גימט' אלף פ', כמנין ט"ו פעמים חסד, שהט"ו ימים מן ר"ה עד סוכות הם נעשים כולם חסד ע"י ישיבת סוכה. ועוד. אזרח, ר"ת זה חסדך את רעך (שמואל, א, טז, יז). וכן זכרו את רוב חסדיך (תהלים, קו, ז).

ועוד. אהבה. וכתיב (ויקרא, יט, לד) כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם ואהבת לו כמוך.

ועוד. אברהם. ונקרא איתן האזרחי כמ"ש (ב"ב, טז, ע"א). וכתיב (תהלים, פט, א) משכיל לאיתן האזרחי, "חסדי" ה' עולם אשירה וגו'. ועיין זוה"ק (בראשית, רל, ב) פתח ר"י ואמר, משכיל לאיתן האזרחי, האי תושבחתא אברהם אבינו אמרה, בשעתא דאשתדל בפולחנא דקב"ה, ועביד חסד עם בני עלמא, וכו'.

ועוד. ימין. ועיין רש"י (סוכה, כח, ע"א) כתיב האזרח - "מיומן" שבאזרחים. והיינו שהאיש ימין שבאזרח (וזהו לשון מיומן) והנשים שמאל שבאזרח. על ימינו, גימט' אזרח. ועיין זוה"ק (ח"א, רל, ע"ב. ח"ב, קי, ע"א). ועיין ספר המפואר (דרוש על בהעלותך).

ובסליחות מטבע הלשון, עשה למען אזרח תמימך. ועיין משנת חסידים (מסכת הסליחות, פ"ו). ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן פד) נטית ימינך תבל־עמו ארץ, ר"ת "איתן" האזרחי, זה אברהם ימין האצילות, חסד תחתון מחסד עליון.

גבורה

לוי. ומבני לוי המשוררים היה הימן האזרחי, כמ"ש (תה־לים, פח, א). אזרח, גימט' גבורה, יראה, אזרח, אז־רח.

לילה (אותיות לד, לד, מד, מז). ועוד.

נצח

חג"ת - שורשים. נו"ה - ענפים. וצורתם כצורת ענף. וכתוב (תהלים, לז, לה) ראיתי רשע עריץ ומתערה כאזרח רענן. ועיין אבן עזרא (שם) וטעם אזרח, כאילו בעל ענפים רבים, וכמוהו מי שיש לו משפחה רבה, והפך זה הגר, כי הוא כמו גרגיר נכרת מהעץ.

ועוד. נצח ישראל לא ישקר. ועיין אמרי אמת (ימים ראשונים של סוכות) כל האזרח, זה אברהם, איתן האזרחי, שהבטיחו הקב"ה שנפש יהודית לא תאבד ולא תשתקע.

הוד

נו"ה, רגלין. ועיין מושב זקנים (ויקרא, כג, מב) כל האזרח, פירוש כל אשר הוא כאזרח רענן בביתו, להוציא מפורשי ימים והולכי דרכים. וכתב הריטב"א (סוכה, כא, ע"ב) שהולכי דרכים פטורים מן הסוכה ילפינו מאזרח, מי שהוא כאזרח רענן, פרט לאלו, כ"כ שם בשם הרמב"ן. ועיין צ"ח שם. ועיין רמב"ן (אמור, כג, מב). ועיין לבוש (תר"מ) שאף מצטער פטור מן הסוכה, מפני שאינו יושב כאזרח רענן שליו שקט ושאנן. ובדרך רמז, "אלה מסעי", בגימט' אזרח.

ועוד. חגורה, במקום נו"ה. חגורה, גימט' אזרח, ודו"ק.

יטוד

כתיב (שמות, יב, מח) וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה' המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו והיה כאזרח הארץ, וכל ערל לא יאכל בו. ובתוספתא למדו, האזרח, לחייב טומטום שביציו מבחוחץ.

ועוד. משכיל לאיתן האזרחי. יסוד נקרא משכיל, כמ"ש בעץ חיים (שער השבירה, פ"ג) היסוד נקרא משכיל לאיתן האזרחי כמ"ש בזוהר וכו', עיי"ש. וכן נקרא איתן בסוד ותשב באיתן קשתו (עיין שם שער הנקודים, פ"ג). ועיין מקדש מלך (סבא דמשפטים, קי, ע"א). וכתוב, יש צדיק אובד בצדקו ורשע מתערה כאזרח רענן.

ועיין נועם אלימלך (שלח) יש צדיק אשר כבר תיקן את

מידת יצחק שמינית, אז. ויצחק עולה ר"ח. ועיין דגל מחנה אפרים (אמור, ד"ה או) כל האזרח, גימט' גבורה, רי"ו, וזה ה-אזרח, שהם ה' גבורות מנצפ"ך כידוע. והיינו כל מי שיכול להמתיק גבורות הנ"ל, אז ישבו בסוכות שהיא כולה חסדים ושורה עליו החסדים. ועיי"ש (כי תבא, ד"ה עוד). ועיין מאור ושמש (סוכות, ד"ה בסוכות תשבו). ועיין צמח צדיק (סוכות, ד"ה בסוכות תשבו). ושפת אמת (ליקוטים לסוכה, ד"ה כל האזרח). ואוצר החיים (שמיני, ד"ה ודע אחי). ובדרך רמז, "אלהים עמך", גימט' אזרח. וכן "ידין הוי"ה עמו".

תפארת

תורה. וכתוב (שמות, יב, מט) תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוכם.

ועוד. משפט. וכתוב (ויקרא, כד, כב) משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח יהיה.

ועוד. חסד, יד הגדולה. גבורה, יד החזקה. ת"ת, יד רמה, כנודע. וכתוב (במדבר, טו, ל) והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר וגו'.

ועוד. יעקב. "ויחי יעקב" גימט' אזרח. ועיין ליקוטי אמרי (אות י') וביעקב אגלאי למפרע (בסוד יעקב אשר פדה את אברהם) שגם אברהם נקרא אזרחי ויצא מכלל גרים. אולם יעוין בדבריו (דברי סופרים, אות לו) ואברהם אבינו ע"ה עדיין נקרא תחילה לגרים (חגיגה, ג, ע"א), רק משזכה להוליד יצחק הנימול לשמונה, זכה לשם איתן האזרחי, להיות כאזרח בישראל. ובעומק יש אזרח במד"ג רגת יצחק (עיין ערך קטן גבורה), ולזה זכה ביום השמיני של יצחק, אז-רח. אז-ח, מילה. רח - יצחק. ואח"כ זכה למדרגה עליונה יותר של אזרח, בחינת תורה אחת יהיה לאזרח ולגר. וזה מכח יעקב שהוא בחינת תורה. ויעוין עוד בדבריו במחשבת חרוץ (אות יט) שכח אזרח הוברר בגלות מצרים שהיו גרים, עיי"ש. ואז הוברר אזרח במדרגת מלכות. עיין ערך קטן מלכות. ועיין עוד בדבריו בפוקד עקרים (אות ד) נקרא איתן האזרחי, להיות אזרח בישראל, ותיקן ג"כ הילדות כאילו נולד בקדושה. וזה תיקון עצמו, שהוא ההתחלה. ועיין עוד בדבריו ברסיסי

חיה

מקור החיות בשורשים, ומתפשטים לענפים. ועיין מלבי"ם (ויקרא, טז, כט) כאזרח רענן - העץ הלח והרטוב שהוא מגולה ונראה ביופיו ולחלחותו. כן הוא לשון הרד"ק (תהלים, לז, לה). ועיין בדבריו בספר השרשים (ערך זרח).

ועיין שומר אמונים קדמון (ויכוח ראשון) כי בהשפיע האי"ס אל כתר א"ק, יורד השפע ממנו אל השרשים, שהם שאר ספירות א"ק, ואל הענפים שהם ספירות עולם האצילות. וכמו השקאת האילן, שאין משקין הענפים אלא מכח לחות השרשים ומתערים כאזרח רענן הענפים. ועיין מחברת מנחם (ערך אזרח) פתרונו כאזרח רענן מתלחלח ומצמח כאשל הנשרש.

יחידה

אמרו (סוכה, כז, ע"ב) יוצא אדם ידי חובתו בסוכתו של חברו, דכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכת, מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה "אחת". והוא בסוד יחידה, שכולם אחד. אולם בפועל עדיין לא מאיר אור היחידה, ולכך פירש"י שם, שישבו בה זה אחר זה. אולם יעויין ביונת אלם (ח"ד, פ"ז) שהוא סוד מעט המחזיק את המרובה, עי"ש בפנים אחרות.

ועוד. "איתן". ואברהם נקרא "איתן האזרחי", כל העו"לם מעבר אחד ואברהם מעבר השני, יחיד. ועיין זה"ק (בראשית, רל, ב) משכיל לאיתן האזרחי, האי תושב-תא אברהם אבינו אמרה וכו', ואיתן אקרי בגין דאתקף בתקיפו ביה בקב"ה. ועוד אמרו (שם, שמות, קי, ע"א) משכיל לאיתן האזרחי, ודא איהו אברהם סבא, ואקרי איתן, וכו'. ועיין ליקוטי אמרים (אות ו).

ועוד. עיין אמרי אמת (ימים ראשונים של סוכות, ש"ק) כל האזרח הכוונה לנקודה הפנימית (שהיא הזורחת, א-זרח) שישנה בכל אחד מישראל, שלאחר ר"ה ויוה"כ שהנקודה נעשית נקיה (גילוי היחידה) צריכים להשגיח שתשאר כן בקביעות, וזהו ישבו בסוכות. ועיין דובר צדק (ע"פ, אות ג'). ועיין ליקוטי תורה (חב"ד, דרו"ש ל"ג) שים לסוכות, ד"ה ביום השמיני, ג). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלוך זה להארות, הערות, rav@bilvavi.net

מעשיו והוא זך וצלול ונקרא בשם אזרח, ע"ש שנתיישן בצדקו. ועיין ליקוטי הלכות (יו"ד, הלכות שילוח הקן, ה"ד). ויערות דבש (ח"א, ד"ו).

מלכות

סוד ארץ. וכתיב (יחזקאל, מז, כב) וחלקתם את הארץ הזאת לכם לשבטי ישראל, והיה אשר תפלו אותה בנחלה לכם ולהגרים הגרים בתוכם אשר הולדו בנים בתוכם והיו לכם כאזרח בבני ישראל. ואמרו (עירור ב"ן, ט, ע"א) יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא. ופירש"י, יציבא - אזרח. ועיין מלבי"ם (תהלים, לז, לה) אזרח העץ הנשרש במקום שנטבע שם בתחילתו, ומזה אזרח הארץ על התושב. ועיין ליקוטי אמרים (אות י') ולכן נקרא האזרחי, שהוא אזרח הארץ באמת. ועוד. בדרך רמז, אדנינו המלך, גימט' אזרח.

נפש

כתיב (שמות, יב, יט) כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ.

רוח

אזרח מלשון א-זרח. תחלה אחד, ואח"כ זרח, מלשון זורה לרוח. בטבע החמה שבשעה שזורחת, זורקת קרני אורה לצדדים. עיין ערך קטן כתר. ברוח, גימט' אזרח.

ועוד. אמרו (תנחומא, עקב, ו) שכל דא "רוח" הקור דש, שנאמר משכיל לאיתן האזרחי. ועיין במדבר רבה (טו, מה) שכל את ידיו, כי מנשה הבכור, השכילו ידיו לרוה"ק, כד"א משכיל לאיתן האזרחי. ועיין ויק"ר (לה, ז).

נשמה

עיין של"ה (הגהות למסכת שבת, יג) מצאתי כתוב במג"ל לת סתרים, אם תחשב כל השבתות של השמטה, עולים ששים רבוא שבתות, כמספר בני"י, שכל אחד מישראל שהוא אזרחי, נשמתו אצולה משבת אחת. ועיין שפת אמת (סוכות, תרנ"ד-תרנ"ו ד"ה כתיב) ועיקר הסוכה הוא תיקון הנשמות, כדכתיב כל האזרח בישראל, ואז"ל כל ישראל ראוי לישב בסוכה אחת, כי הנשמות קרובים (סוכה - אמא - נשמה), ולולב ומיניו הוא תיקון הגופות.

ה. האם זה נכון שיש קבוצת אנשים המנסים להשתלט על העולם (הבונים החופשיים וכו')?

ו. מה לגבי הכלל 'דינא דמלכותא דינא'?

ז. מה ההנהגה הנכונה שצריך לנהוג בה בתקופה זאת?

תשובה:

א. חלק כך וחלק כך.

ב. מדין בין אדם לחבירו יש להקפיד על כך.

ג. בעיקר יש להקפיד על ריחוק.

ד. אין הקבלה, זהו עקבתא דמשיחא, סוף הגלות.

ה. כן. אולם גם בזה חלק נכון וחלק לא.

ו. כבר שלל הרב מבריסק ואמר שאין להם דין של "מלכות".

ז. יחידות, פנימית, בעומק הנשמה.

האם להמשיך החיים כרגיל בתקופה זו

שאלה:

לכבוד הרב שליט"א. עקב התקופה הבלתי יציבה כעת, רציתי לשאול האם כדאי להתחיל בתוספת בניה לבית, וכן הוצאת רשיון נהיגה, או שזה לא הזמן לכך, משום שכעת זהו זמן של תשובה ובירור עד שתבוא הגאולה השלימה.

תשובה:

תהליך זה יכול לקחת זמן מועט או זמן רב. ולכך כל דבר צריך לשקול בשיקול של ספק זה. וזהו "אבן הבוחן" האם להתחיל דברים אם לאו.

ולכך כל פרט נצרך הכרעה פרטית, אולם מתוך מבט זה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

האם כשסוגרים בתי כנסת זה כמו סוכה שיוצאים

בגשם

שאלה:

אם משווים את בית הכנסת ובית המדרש לסוכה שיוצאים בגשם, האם צריך להמשיך להתפלל ביחידות כי זה עכשיו ההנהגה של העולם, או שצריך לעשות "דחה אותו רבו ונכנס דרך החלון" ולעשות מסירות נפש לחזור להתפלל במנין ולחזור למצב הרגיל ככל האפשר?

תשובה:

כל שיש ישוב דעת ראוי להתפלל במנין. אולם לא לאבד לגמרי את התפלה ביחידות, כמו שנהגו חכמי הדורות, כגון בפניא דמעליא שבתא, וכל זאת על מנת לקבוע את כח היחידות בנפש שמאיר בתוקף רב בעתים אלו שאפילו בגדרי העולם החומרי תובעים הרופאים מבנ"א שלכל אחד יהא ד' אמות לעצמו. וכל זה נשתלשל מן האור העליון שלכל אדם ד' אמות קונות לו כי הם מקומו כמ"ש בעל המאור לגבי ד' אמות ברה"ר בשבת.

מהי דעת הרב על תקופה זו

שאלה:

שלום לכבוד הרב. חשוב לנו לדעת מה דעת הרב על תקופה זו:

א. האם הקורונה זה אמת או שקר (יש כאלו אומרים שזאת המצאה)?

ב. האם מי שהולך ללא מסכה עושה עברה?

ג. האם צריך להקשיב להגבלות הניתנות מהמדינה, ואם לא מקשיבים האם מבחינת שמיא זה יחשב לעברה?

ד. לאיזו תקופה בהיסטוריה היהודית מקבילה תקופה זו (על מנת שנלמד מהתקופה ההיא מה הנכון לעשות להיום)?

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים | 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829